AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

11 HAZİRAN 1966
FİYATI : 125 KURUŞ
SAYI : 625

(Basın A: 35) — 170

Cilt: XXXVI Yıl: 13 Sayı: 625

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı (İstanbul) — DIŞ HABERLER KISMI: T. Kemal — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil TİYATRO: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay - SİNEMA: Nijat özön İKTİSAT: Mehmet Tuğrul YAYINLAR: Ilhami Soysal MUSİKİ: Faruk Güvenç.

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KARİKATÜR

Cem

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A. - Erdoğan Çiftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık (12 nüsha) 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha) 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 50.00 lira
Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına
uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgarlı Matbaa

BASILDIĞI VER

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH

8.6.1966

AKİS

HAFTALIK
AKTUALITE
DERGISI
RÜZGÂRLI SOK. No: 15
ANKARA-TEL: 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

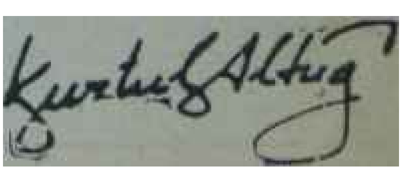
5 Haziranda yapılan kısmi senato seçimlerini de AP çoğunlukla kazanmış bulunuyor. İlgi çekici olan, AP'nin Senatoda daha çok senatörle temsil edilmesi değil, AP ve onun başı Demirelin sorumsuz gidişine verilen oyların 1965 seçimlerine nispetle fazlalık gösterdiğidir. Ne hikmettir bilinmez ama, aklı başında pek çok kimse yazdığı, söylediği, dilinin döndüğü kadar anlattığı halde, "millî irade" Süleyman bey politikası m desteklemekten vazgeçmemiştir. Bunda, meselelerin, hareketsiz halk kitlesi tarafından kavranamamış olmasının, AP'li politikacıların dini hisleri sömürme gayretlerinin ve buna karşı, ileri fikirleri savunanların meseleleri tam anlamıyla halka indirememiş, anlatamamış olmasının rolü büyüktür. 5 Haziran seçimleri, Meclis basmalara, milletvekili ve senatör dövmelere, Danıştay kararlarını dinlememelere rağmen AP lehine sonuçlanmıştır. Şimdi pek çok kimse, azgın kıratın artık kim tarafından durdurulacağını düşünmeğe başlamıştır. Elbette ki Cumhuriyet ve onun temeli görevini taşıyan Atatürk ilkeleri savunulacaktır. Bu savunma görevini Cumhuriyetin iki kurucusundan hayatta kalanının -İsmet İnönünün cesaretle üzerine almasının önemi büyüktür. Atatürk ve İnönü Cumhuriyetin temellerini atarlarken de karşılarında din sömürücülerini ve yabancı uşaklarını bulmuşlardır. Atatürk ve İnönü bu savaştan, o gün de, azınlıkta oldukları hade, muzaffer çıkmışlar ve geriliği medeniyetin ışığında boğmuşlarsa bunda iki ihtilâlcinin kişiliğinin önemli rolü olduğu açıktır.

Cumhuriyeti kuran iki vatanseverden biri bugün hayattadır ve miting meydanlarında, 82 yaşma rağmen, Cumhuriyetin gericiler tarafından kundaklanmasına meydan vermiyeceğini söylemektedir. Ama niçin sadece İnönü konuşmaktadır? Bu memlekette Cumhuriyetin koruyucusu ve kollayıcısı durumunda olan kuruluşlardan niçin ses çıkmamaktadır? Cumhuriyeti, kuruluşundan 43 yıl sonra korumak gene İnönüye düşmüşse, bunda yeni yetişen nesillerin sorumluluğu büyüktür. Atatürk neslinin, kendisine emanet edilen devrimlere sahip çıkması gerekmektedir. Aksi halde, vakit çok geç olacaktır.

Bu hafta size bir yazıyı bilhassa hararetle tavsiye edeceğim. Japonya gezisinden döner dönmez memleketin manzarasını çizen Metin Tokerin "Haftanın İçinden'inde anlattıkları, pek çoklarınızın fikirleriyle bağdaşacaktır. Toker bu yazısında 1924 ve 1930'larla bugünü kıyaslamakta ve memleketin manzarasını gözler önüne sermekte, olacakları işaret etmektedir. Toker bundan yularca önce de böyle yazılarla zamanın iktidarlarım uyarmıştı ama, nafile! Şimdiyse yapılan iktidar mücadelesi değil, ölüm - kalım savaşıdır. Bu bakımdan Tokerin yazısını dikkatle okumanızı salık veriyorum.

Metin Toker, Japonya izlenimlerine gelecek haftadan itibaren başlayacaktır. Bu ilginç yazı serisi tıpkı, "İsmet Paşayla 10 Yıl" gibi orta sayfalarda, gerektiğinde kitap yapılabilecek bir tertiple verilecektir. U--k Doğunun bu esrarlı ülkesinin bilinmeyen bütün taraflarını Tokerin tatlı üslûbundan okumak AKİS okuyucuları için bir kazançtır.

Saygılarımla

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt: XXXVI Sayı: 625 11 Haziran 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

..benim oğlum bina okur

Bundan onbeş yıl önce, 1951'de cereyan etmiş olan bir hadiseyi hatırlayanlar haftanın başında, Pazartesi günü, hattâ Pazar gecesinden, radyolarından duydukları haberler karşısında hiç bir şaşkınlık alâmeti göstermediler. Spikerlerin okudukları rakamlar, Senato kısmi sevimlerini de, AP nin kazandığını bildiriyordu. 1951'de de, büyük 1950 seçimlerinden sonra bir kısmi secim vapılmıştı bu, DP'nin vaptığı tek kısmî seçim oldu, tam on yıl öteki kişini seçimlerin hepsini hasıraltı etti ve bunu D.P. kazanmıştı.

Böylece, bir umumi efkârın, ikaz da edilse, bir yılı dahi bulmayan bir zaman parçası içinde temayülünü değiştirmediği gerçeği tekrar ortaya çıkmış oldu. Aslına bakılırsa, bir değişikliği de. fazla hayalperestlerin dışında, bekleyen yoktu..

" Ama ortaya çıkan asıl gerçek, 1965 Seçimlerinin neticesinin "bir kaza" veya "Ortanın Solunun cilvesi" sayılamayacağıdır. Halk için AP kendinden, kendisinin olan bir iktidardır" ve hareketsiz geniş kütleler onun idaresi altında kendilerini daha rahat, daha ferah hissetmektedirler. Buna mukabil CHP İktidarı bu kütlelere kolalı vakalı bir öğretmen niteliğinde görünmektedir ve bunlar onu kendilerine yabancı hissetmektedirler. Tıpkı çok köyde, öğretmen ile hocanın köy halkı nazarındaki durumları gibi.. Köy halkı, karşısına yalın ayak başı kabak çıktığı, laubali bir karşılıklı münasebet halinde bulunduğu, dilinden anladığı, dilini antattığı hocaya, karşısına ceketinin önünü ilikleyerek çıktığı öğretmene nazaran kendini nasıl daha yakın bilmekteyse seçmen çokluğu da AP'yi veya DP'yibir CHP İktidarına aynı duygularla tercih etmektedir.

Bu hafta, seçim neticeleri tahlil olunurken partisi olmayan bir aydının söyledikleri ilgi çekicidir. Bahis konusu aydın, misalini askerlikten vermiş ve şöyle demiştir:

"— Alaylı zabitler vardı. Asker, alaylı zabiti mektepli zabitten daha fazla kendine yakın bulurdu. Bu, eşyanın tabiatının bir icabıdır ve mektepli zabit ne kadar meharetli olursa olsun, meselâ birliklerin kendi komutanlarını bizzat seçme usulü bulunsaydı, yüzde otuzdan fazla taraftar bulamazdı. Eh, CHP de o kadar oy aldı.."

Gerçekten de, komutanın alaylı değil de Harp Okulu mezunu olması lüzumunu, onun elinde ölüme git-

Lâik Cumhuriyetin sahibi tek midir?

Memleketin manzarasına uzaktan bakanların, şu anda kendi kendilerine bir soruyu sormamalarının imkânı yoktur: İsmet Paşa olmasaydı Atatürkün devrimlerini ve lâik cumhuriyetin esaslarını savunmak için bir kimsenin sesi çıkmayacak mıydı?

82 yaşında bir adam! Binlerce kilometrelik yolu o yapıyor, vatandaşlarına o gidiyor, lâik cumhuriyetin düşmanlarına karşı cesaretle o vaziyet alıyor, bu cumhuriyetin esaslarını zedelemenin tehlikelerini o söylüyor, elinden gelen uyarma görevini o yapıyor. Bundan dolayıdır ki, şimdi Atatürkün de, Atatürk Devrimlerinin de, Atatürk Devrinin de ve nirengi noktası lâiklik olan yenileşme hareketlerinin de bütün yükü onun sırtında bulunuyor. Bu yetmiyor. 27 Mayıs Hareketinin hesabını da aynı İsmet Paşa veriyor. Hem de, bazen kimlere karşı? Bu hareketin fiiliyatı kısmına katılmış bazı kimselere karşı bile..

Gerçi İsmet Paşanın sesi çıkmıyor. Gık dediğini duyan, şimdiye kadar olmamıştır. Bir tek defa, bundan yıllarca önce, D.P.'nin hâkim bulunduğu Mecliste. 27 senelik bir devrin bütün sorumluluğu gene onun üzerine yıkıldığında, İsmet Paşa dudaklarında acı bir çizgiyle şöyle demiştir:

"— Bu devrin Cumhurbaşkanları olmuştur. Bu devrin Başbakanları, Bakanları olmuştur. Bunlardan bir kısmı, şimdi o devrin hesabını benden sormaya kalkışanların arasında bulunmaktadırlar. Hiç bir şey söylemiyorum. O devrin, verilmeyecek hiç bir hesabı yoktur. Ama, sorarım. İnsaf etmez inisiniz?"

Evet, insaf etmez misiniz?

Türkiyede lâik cumhuriyetin esaslarına inanmış insanlar, müesseseler, zümreler, kütleler.. Lâik cumhuriyeti savunmak için, bir, İsmet Paşanın sesi çıkmakta daha ne kadar devam edecektir ve ondan sonra ne olacaktır? İkaz için bir İsmet Paşa. Durum ikaz kaldırmaz hale geldiğinde görevini yapan Türk Silâhlı Kuvvetleri! Bunların arasımla, diğer kuvvetler neredediler? Karşı tarafın dinamizmi ve bu tarafın bitkisel hayatı!

Mücadelenin dengesizliğinin insaf duygularını zedelememesinin imkânı yoktur.

mek ihtimalinin uzak bulunduğu hallerde dalga dalga kütlelere anlatmak kolay olmamaktadır.

Mesele, türk halkına, 1966 yılının dünyasında milletçe bir ölüm-kalım savaşının tam içinde bulunduğumuzu nasıl anlatabileceğimiz meselesidir.

C. H. P.

Dönüşü olmayan yol

İsmet İnönü seçimlerin gene AP tarafından, hemen hemen 10 Ekimdeki nisbetlerle kazanıldığının anlaşılmasından sonra bir gün, Salı günü akşamüstü, Rüzgârlı Sokaktaki CHP Merkezinde etrafındaki partililere baktığında 10 Ekimi takip eden devredeki yüz ifadelerinden farklı ifadeler gördü. 10 Ekim mağlûbiyetini partililerden bir kısmı, hattâ bir çoğu "Ortanın Solu" lâfına bağlamışlar ve İnönüyü bundan dolayı kusurlu bulmuşlardı. Bu defa seçim kampanyası başka bir platform üzerinde, AP'nin din sömürücülüğü noktasında yürütülmüştü. İsmet İnönü cesaretle bu meselenin üzerine yürümüştü, nurculuğu açıkça bahis konusu etmişti ve Demireli vaziyet almaya davet etmiş, tabii oy avcısı Demirel buna yanaşmayınca da onu nurcularla işbirliği halinde olmakla suçlamıştı. Din lâfı ister istemez çok geçmiş, gerçi İsmet İnönü gerçek müslümanlarla nurcular arasında fark gözettiğini en kalın çizgilerle belli etmişti ama AP'nin propaganda makineleri bunda "CHP'nin ve İsmet Paşanın dinsizliği"hin yeni delilini keşfettiklerini ilândan çekinmemişlerdi.

Buna rağmen CHP Genel Başkanı o gün, partisinde, kendisini kınayan ve "keşke yapmasaydı" demeye getiren yüz hatları görmedi. Gerçi ortada bazı lâflar hiç dolaşmıyor, değildi, Meselâ kendisinden başka her şeye,muhalif Emin Paksütün, nurculuğun hedef alınmasını taktik hatası saydığı söyleniyordu. Fakat genellikle, bütün CHP'liler partilerinin başka türlü davranamayacağında, böyle davranmanın CHP için ödev olduğunda, aksini yapmanın partinin kendi kendini inkârı mânasına geleceğinde müttefiktiler. Bunlardan bir tanesi şöyle dedi:

"— Bu temayla bugün yüzde otuz oy alabiliyoruz. Bundan otuz yıl önce bir seçim yapılsaydı, devrimlerin sahibi olarak biz, belki yüzde on bile oy alamazdık. Çaremiz yok. Bu yolda yürüyeceğiz, toplumun peşinde gitmek yerine toplumu peşimize alıp onu kalkındırmak dâvamıza devam edeceğiz. Yol, Atatürkün seçtiği yoldur. Bugünkü kuvvetimizle toplum için istediklerimizi yaptıramazsak da, istemediklerimizi yaptırmamak imkânına sahibiz. Devrimleri böyle koruyacağız.."

Aynı gün sabahleyin, İsmet İnönü de, düzenlediği bir basın toplantısında bu kararda olduğunu belli etmişti.

Gözler bir adamda

geçimlerin neticesi belli olduğunda, bu haftanın ilk günlerinde, Türkiyede gözler seçimlerin galibinden ziyade mağlûbuna dikildi. İsmet İnönü ne yapacaktı? Seçim neticelerini tanıyacak mıydı? Kampanya sırasında bir çok tehlikeye işaret etmiş, hattâ iç savaştan bile bahsetmişti. Netice istediği gibi çıkmamıştı. Mücadelesine hangi silâhla devam edecekti. Hükümete karşı nasıl bir vaziyet alacaktı? Sert mi gidecekti, yumuşayacak mıydı? Bütün bunlar, Ankaradaki büyük merak konularıydı.

İsmet İnönü, daha seçimlerin ilk neticelerini öğrendiğinde, fikrini soran bir taraftarına:

"— Ben seçim kampanyasında oy avcılığı yapmadım. Ben seçim kampanyasında, kapımızda gördüğüm bir vahim tehlikeye karşı vatandaşlarımı uyarmak ödevimi ve-

İsmet İnönü basın toplantısında konuşuyor
Cumhuriyetin kurucusu konuşuyor

Milletin iki kampta

"Hiç kimsenin gözünden kaçmamıştır ki, son kısmi senato seçimlerinin propagandası milletin iki ayrı kampta bulunduğu esası üzerine yürütülmüştür. A.P. din savunucusu rolüne dört elle sarılmışken ve kendini, bütün müslüman türklerin serbestçe "Allah" diyebilmelerini sağlamak için savaşıyor gösterirken C.H.P. din sömürücülüğünün karşısında şiddetle vaziyet Almış, hedef olarak, müslümanlığın bir deformasyonunu, nurculuğu seçmiştir. Bu kutuplaşma, memleketin akhbaşında çok çevresinde hüzün, hayalkırıklığı ve endişe yaratmıştır. Böyle bir ortam içinde demokratik rejimin nasıl yürütülebileceği sorusu tekrar ve bu sefer büyük ciddiyetle dudakların ucuna gelmiştir.

Türkiyede çok partili rejimin ilk iki tecrübesi, Terakkiperver Fırka ve Serbest Fırka maceraları, demokratik mücadelenin daha hemen başta devrimlerin tartışılması platformuna oturtulması yüzünden iflâs etmiştir. Din konusu, bu platformda en kolay sömürülme konusu olmuştur. C.H.P.'ye karşı 1924'lerde, 1930'larda ve daha sonra, İnönü Devrinde savaşan bütün siyasî teşekküller "halkı dinine kavuşturacağı ve CH.P.'nin vicdan hürriyetine koyduğu kilitleri kaldıracağı" vaadiyle ortaya çıkmışlar, Attürkü, İnönüyü din düşmanları olarak ilân etmişler, lâikliği kendilerine göre tarife kalkışmışlardır,

1924'leri, 1930'ları, hatta 1946-50 arasını bırakız. Son kısmî senato seçimlerinin, kampanyası yürütülürken, 3 Haziran 1966 tarihinde bir A.P. organı Son Havadis- inanılmaz bir fütursuzlukla şöyle yazabilmiştir:

"İnöniinün bu sözleri -Nurculuk hakkındaki ithamları- yalnız bir tarikata kartı harp ilâmdır. Böylece bir mezhep kavgasına işaret verir mahiyeti var. Nurculuğa hücum diyor. Ona düşen, vicdan hürriyetine karışmadan lâikliği savunmaktır. Lâiklik muhafaza edildiği müddetçe her mezhep birbirinin aynı,."

Halbuki nurculuk muhakeme edilmiş, yasaklanmış, hakkındaki hüküm ilâma bağlanmış ve bir yârgıtay kararı olarak yürürlüğe girmiştir. Nurculuğu vicdan hürriyetinin bit hakkı saymak, komünistliği fikir hürriyetinin bir hakkı saymaktan farklı bir düşünce tana değildir. Cumhuriyetin kanunları bunların İkisini de "kanun dışı" ilân etmiştir. Ama, bu vaziyet almanın temelinde yatan başka bir hesap vardır. Bu hesabı, tuhaf tesadüf, aynı 3 Haziran 1966 günü A.P.'-nin bir milletvekili Osman Yüksel Serdengeçti- başka bir A.P. organında -Yeni İstanbul- şöyle açığa vurmuştur:

"Nurcuların, her dini bütün müslüman gibi C.H.P.'ye karsı A.P.'yi tuttukları bir vakıadır."

Bu "vakıa"dır ki kampanya boyunca bizzat A.P. Genel Başkanı Süleyman Demirlin nurculuğu reddetmesine mâni olmuş, Genel Başkanın kendisi "vicdan hürriyeti"ni nurcu olmanın da bir hakkı gibi saydığını belli etmiş, C.H.P.'nin lâik değil, dine baskı yapan bir teşekkül hüviyetinde olageldiğini o söylemiştir. Hesabın, sandığa bir takım oylar getirmiş bulunduğu muhakkatır. Ama, demokratik rejim tecrübelerinin sağlam bir temele oturamamasındaki sebebin de bu hesap olduğu aynı derecede şaşmaz bir gerçektir. Şimdi bu hesabın, hem de iktidardaki bir parti tarafından şaşkınca yapılması yeni demokrasi tecrübesini şiddetle sarsmaya başlamıştır. Rüzgârın ağaçtan kuvvetli bulunduğu Atatürk Devrinde iki, İnönü Devrinde bir defa ispatlanmıştır. Kanla kazanılan bir zaferin kan neticesi olan meyvaiarının yeni bir kürsü demagoguyla onun tehlikeli takımının etine "demokrasinin icabı" olarak teslim edilebileceği sanılıyorsa, bu hayal hemen terkedilmektedir.

İsmet İnönünün bir hatırlatması üzerinde dikkatle durulmak lâzımdır. 1924 Anayasasının yapıcılarından olan C.H.P. Genel Başkam, bu Anayasayla bütün teşrii haklar Meclise verildiği halde Meclisten, devletin idare şeklini Cumhuriyeten başka bir sekle geçirmek hakkının, hattâ bunun teklifi hakkının esirgendiğini belirtmiştir. Aksi teşebbüsler, bilhassa Cumhuriyetin ilk yıllarında çok başın koparılmasına yol açmıştır.

Demokrasi için de durum aynıdır. Türkiye Cumhuriyeti, devrimleri kabul edilmiş olarak, bundan böyle demokratik bir rejim altında yaşayacaktır. İktidara gelmek ve iktidardan gitmek serbest seçimle olacak, millet çoğunluğunun iradesi memleketin yöneticilerini tâyin edecektir. Devrimlerin âkibetini, hangi devrimlerin halk tarafından benimsendiğini, hangilerinin halk tarafından benimsenmediğini değil.. Bunlar Türkiyede ne bir seçim, ne bir referandum konusudur. Bunlar Türkiyede her hangi bir rejimin, her hangi bir sistemin, hukuk tabiriyle "sine qua non olmazsa olmaz" şartlandır.

Zira devrimler, seçimle veya referandumla gerçekleştirilmemiştir. Bırakınız halkın, bu konularda rızasını almayı, Atatürk, devrimlerini geçirirken bazı Meclis üyelerini bile, kellelerini koparmakla tehditten çekinmemiştir. Demirelin, içinde yaşadığı memlekette, meselâ Saltanatla Hilâfetin nasıl ayrıldığım bilmeşinde fayda vardır. Mesele Mecliste görüşülüyor. Mecliste, zamanın icabı, hacılar TC hocalar da var. Bunlar konuyu bir "mâlûmat-ı diniye" yarışı haline sokmaya çalışıyorlar. Atatürk oradadır. Bakıyor, tartışmalar uzuyor ve tadsız bir mecraya giriyor, karnen bir sıranın Üzerine çıkıyor, kendi görüşünü anlatıyor ve hacı-hoca takımının gözleri içine bakarak aynen şöyle diyor:

"— Burada toplananlar, Meclis ve herkes, meseleyi tabii görürse, fikrimce çok iyi olur. Aksi takdirde hakikat gene usulü dairesinde ifade olunur. Fakat, İhtimal bazı kafalar kesilecektir.."

Meclisten böyle çıkan Devrim Kanunlarının, ilk başlarda, memlekette, adı bile İnkılâp Mahkemeleri olan özel yetkili mahkemelerle ve bir çok akılsız kafanın kesilmesi suretiyle yerleştirildiği herkesin bildiği bir gerçektir. Atatürkün ihtilâlci takımı, felsefe

görünmesindeki ana sorun

Metin TOKER

sini hiç bir zaman saklamamıştır. Bu felsefe şöyle ifade edilmiştir:

"—- Biz nasıl millet ve memleketi kurtarmak için ihtilâl etmiş isek, şimdi de inkılâpları kurtarmak ve memlekete maledebilmek için ihtilâl etmesini ve bu ruhu daima göğüslerimizde taşımasını bilir insanlarız."

Aradan geçen yıllar Zarfında, Türkiyede ne zaman bir demokratik rejime geçiş denemesi olsa -Atatürkün kurduğu sistemin esası budur- C.H.P'nin karşısında yer alanlar devrimlerin bu tabiatının handikapından faydalanmayı, kolay oy avcılığının ilk şartı bilmişler, onlara hücumla kolları sıvamışlardır. 1924'lerde ve 1930'larda bunun doğrudan doğruya yapılabileceği sanılmış, hata iflâsla ödenmiştir, D.P. ve bugünkü A.P. tecrübelerinde ise, devrimler açıktan karşıya alınamadığından taarruzlar ve tecavüzler hep dolambaçlı olmuş, ama daima aynı kütleyi muhatap bilmiştir. 1966 yılının ortasında, hem de iktidarda bir partinin genel başkam "Halk devrimlerden şikâyetçi değildir ama, bunların kabul ettiriliş tarzını benimsememektedir" diyebilmekte ve kendisini "milletin serbestçe Allah diyebilmesini temine çalışan adam" olarak tanıtmaktadır.

Milletin serbestçe "Allah" diyebilmesi ne Atatürkün zamanında, ne daha sonra, hiç bir zaman her hangi bir Süleyman Beyin delâletine muhtaç halde bulunmamış, her isteyen namazında, niyazında, orucunda olmuştur. Ama hacıların, hocaların sultası kalkmış, fetva veren şeyhülislâmlar devri kapanmış, namaz kılmamak, oruç tutmamak suç olmaktan çıkmış, memleketin idaresiyle din birbirinden ayrılmış, batılı bir hayat tarzı kendini din adamı sayan menfaatcilerin direnmesine rağmen Türkiyeye gelmiştir.

1924'lerde, 1930'larda, D.P. Tecrübesi sırasında ve şimdi, C.H.P.'nin karşısında yer almış olanlar -Süleyman Demrel bunların sonuncusudur - aslında vicdan hürriyetinden kilitleri kaldıran lâik cumhuriyet esasını vicdanlara zorla konmuş bir kilit olarak göstermenin çabasına kapılmışlardır. Bunların lâik cumhuriyetin, yani bugünkü Türkiye Cumhuriyetinin düşmanlarıyla ilk birleşmeleri bu noktada olmakta ve sonra, devrimlerin bir ucundan girip ötekinden çıkarken işbirliği ister istemez ilerlemektedir.

Aslına bakılırsa bu, C.H.P.'nin kuvvetini ve köklülüğünü sösteren bir hadisedir. 1924'lerde de, 1930'larda da C.H.P.'ye karşı olanlar bütün suçlamaları yaptıktan sonra bunların C.H.P.'yi yenmeye yetmediğini görmüşler ve hepsi, en sonda, "vicdanlardaki kilitler" demagojisine gelmişler, *6* silâha sarılmadan edememişlerdir.

Aradan otuzbeş otuzaltı yıl geçmiştir. Bir Demirel geliyor, elindeki hücum silâhı "C.H.P.'nin dine koyduğu kllit"tir. Taraftarlarının "Muhteşem Süleyman" veya "İkinci Menderes" diye alkışladıkları bu taze politikacı âdeta Cenabı hak tarafından, türk milletinin vicdanı üzerine konmuş kilitleri sökün atmakla görevlendirilmiştir. Din ne dereceye kadar devlet işlerine karışacaktır? Bunu milli irade tâyin edecektir. Hangi devrimler muhafaza edilip hangileri tasfiye olunacaktır? Buttu milli irade tâyin edecektir. Demirel Türkiyesinde insanlar okullarda değil de medreselerde okumak isterlerse onlara niçin mâni olunacaktır ki? Nurcu olmak İsteyen niçin olamayacaktır ki? Kılık ve kıyafet gibi şahsi hakların kanunlarla sınırlandırılması hangi demokratik ülkede görülen şeydir? Demirelin iki seçimdeki bütün kampanyası lâik cumhuriyetin reddiyle başlamış ve derece derece buralara gelmiştir. O kampanyasında buralara gelirken şaşkın bazı hocalar da fetvacı şeyhülislam rolüne çıkmaya koyulmuşlar ve âmme müesseselerine dinimizce nenin Caiz olup nenin caiz bulunmadığını bildirmeye kalkışacak kadar akıllarını kaçırmışlardır.

Türkiye bütün demokrasi tecrübelerinde, lâik cumhuriyetin tartışılmasına geçilmekle iki kampa ayrılmış manzara almış, mücadele "inananlarla inanmayanlar"m mücadelesi gibi gösterilmiş, lâik cumhuriyetin düşmanları kendilerini "inananlar" olarak takdim etmişler, ötekileri "inanmayanlar" diye basit halkın, kolay iğfal edilir kütlelerin düşmanlığına terketmişlerdir. Ama bu, hiç bir tecrübede onları feci akibetlerinden kurtarmamıştır.

Çünkü bu toprakların üzerinde yaşayan herkes bilmekle mükelleftir ki hacılara ve hocalara dönüp "İhtimal bazı kafalar kesilecektir" derken, konuşan, bir Mustafa Kemal değildi. O Mustafa Kemal gücünü, memleketteki yarım asırlık ileri cereyandan, onun etrafında toplanmış kuvvetlerden. Milli Mücadeleyi bazen çok engele rağmen idare edip zafere ulaştıran kendi takımından alıyordu. Bunların başında bulunan Ordudur. Bugün ileri cereyan yüzüncü yaşına yaklaşmış, ona herkese, hattâ "milli irade" diye gösterilmek istenilen ve aslında milli iradenin demagoglar tarafından fesat bulaştırılmış bir şekli ele olabilecek oy kalabalığına karşı canıyla, kanıyla savunacak kuvvetler daha genişlemişler, daha güçlenmişlerdir. Demokrasi bu İki kamp arasında çatışma çıkarmakla değil, bu iki kampı yaratmamakla yürüyecektir. Türkiyede, eğer bir gafil iktidar, gündelik ve aslında akılsız hesaplarla arka çıkmazsa artık bir irtica hareketi olmaz. Ama irtica suyun altında durmaktadır. Bir iktidarın kendisine arka çıktığını hissederse onu sulara çekmeğe hazırdır, Türkiyenin gerçeği fendur.

Demirel "milletin kabul ettiği her seyi herkes kabul etmeğe mecburdur" prensibini, kendisi lâik cumhuriyetin esaslarım tartıştığı için, bir oy çokluğu sağlayıp bunun tartışılmasını herkesten istemek hudutlarına götürürse, memleketin nereye yuvarlanacağını İsmet İnönü tam bir açıklıkla söylemiştir: Bir iç savaşa.

Aslında bu tâbir, gerçek ölçüleri içinde değildir. İç savaş için, vuruşucu iki kuvvet lâzımdır.

Türkiyede, lâik cumhuriyetin esasları bahis konusu olduğunda bu kuvvetin tek bulunduğu geçmiş üç tecrübeyle ispatlanmıştır.

rine getirdim. Vatandaşlarım tehlikeyi, kapıdan içeri girdiğinde mi anlayacaklardır, yoksa daha evvel bunu görecekler midir, bilmem. Benim yapacağım, onları, tehlike kapıdayken ikaz etmekte devam etmek, tehlike başlarına geldiği takdirde ise bundan en ucuza kurtulmaları için çalışmaktır. Benim ömrüm, zaten, hep böyle geçmiştir" dedi.

CHP Genel Başkanı, bu fikrini Salı sabahı, kendisini CHP'nin Genel Merkezinde dikkatle dinleyen otuz kadar gazetecinin önünde şu kelimelerle söyledi:

"— Senato seçimleri huzur ve istikrara ve devletimizin üzerinde bulunduğu nizama değinecek önemli meseleler meydana çıkarmıştır. Bunların başında din istismarının, irtica tehlikesi denilebilecek bir ağır gerçeği ortaya çıkarmış olması gelir. Bu ağır gerçek nurculuk adı ile Diyanet sahasına ve oradan faal bir surette siyasi hayata intikal etmiş olan dini - siyasi teşekkül'ün durumudur. Bu teşekkülün mahiyeti Temyiz Mahkemesinin hükmü ile tehlike olarak meydana çıkmıştır. Hükümetin seçim kampanyası esnasında bu teşekküle karşı durumu anlaşılmadı. Seçim oylarına tesiri Hükümetçe hesaba alınmıştır. Ama bundan sonra Hükümetin bu teşekküle karşı durumu ciddi bir tartışma konusu olacaktır."

İnönü, basın toplantısına önceden tespit edilen saatte, tam 11.30 da, Genel Sekreter Kemal Satır, Merkez Yönetim Kurulu üyesi Ali İhsan Göğüş ve bazı milletvekilleriyle birlikte geldi. Gazetecilerin halini hatırını sorduktan sonra yerine oturdu. Çok dinç ve neşeli görünüyordu. Sanki, seçim arefesinde 2 bin kilometrelik yolu kateden ve CHP mitinglerinin hemen hemen hepsinde konuşan o değildi. Gazetecileri şöyle bir süzdükten sonra:

"— Ben size evvelâ çay ısmarlayacaktım. İçecektiniz, ondan sonra konuşacaktık" dedi.

CHP Lideri, foto muhabirlerinin yakın mesafeden devamlı olarak fotoğrafını çektiklerini • görünce de sözlerine şöyle devam etti:

"— Peki, ne yapacağız? Ben, konuşacağım kimsenin yüzüne bakmadan konuşamam."

Foto muhabirleri birkaç poz daha aldıktan sonra geri çekildiler ve. CHP Genel Başkam ile gazetecileri başbaşa bıraktılar. Bundan sonra İnönü, basın toplantısının programını şöyle izah etti: Önce, hazırladığı konuşmasını okuyacak, sonra da yöneltilecek soruları cevaplandıracaktı. İnönü tam söze başlayacaktı ki, ısmarladığı çaylar geldi. Gazeteciler, bir yandan çaylarını yudumlarlarken, bir yandan da solarını hazırlamak imkânını buldular.

Durulmayan denizler

İsmet İnönünün sorulara verdiği cevaplar okuduğu metinden daha canlı ve renkli oldu. Toplantıda Son Havadis, Dünya, Hürriyet gibi AP'yi sıkı sıkıya tutan gazetelerin temsilcileri de vardı ve bunların soruları "manitalı"ydı. CHP Genel Başkam "manitalı sorular"a "manitah cevaplar" yetiştirmek meharetinden bir şey kaybetmediğini belli etti. Bunların sahiplerine takıldı, bazılarına da tatlı tatlı çıkıştı. Fakat söylediklerinin heyeti umumiyesi itiba-

İnönü, oyunu kullanmak üzere Çankayaya gelirken
Vatandaşlık görevi

riyle bundan sonraki davranışlarının nasıl olacağını kesinlikle ortaya koydu: İktidarın tutumuna bakacaktı ve ona göre hareket edecekti. Her halde, AP'nin din istismarı konusunda eline geçirdiği yakasını kolay bırakacağa benzemiyordu ve Süleyman Demireli, masonluğunu nasıl inkâr ettiyse, nurcularla da platonik veya daha ileri münasebetlerini kesmeye mecbur etmeden rahat etmeyecekti.

Bu, önümüzdeki günlerde siyaset denizinin oldukça kaba dalgalı olacağını göstermektedir. Zira, hemen hemen aynı saatlerde Başbakan Süleyman Demireli görenler AP Genel Başkanının ders almış olmaktan ziyade bir ders verdiği havası içinde bulunduğunu farketmekte hiç bir müşkilât çekmediler.

İki horoz döğüşe devam niyetindeydiler.

Seçimler

Yorgan gitti, kavga, bitmedi

(Kapaktaki Manzara)

*B*u haftanın başındaki Salı günü Ankarada, Yenişehirdeki Pizza adını taşıyan modern meyhane-kebapçıda şenlik vardı. O gün Başbakan Süleyman Demirel yolda kendisine rastlayan gazetecilerin daveti üzerine Pizzaya girip sadece yemek yemedi, aynı zamanda İsmet İnönünün bir saat kadar evvel yapmış bulunduğu basın toplantısındaki sözlerine mukabelede de bulundu. Bu mukabelenin esası şu oldu:

"— Siyaset sahnesinden silinmek istiyorlarsa politikalarına devam etsinler. Yenilen, yenilişe dayanmayabilir. Ama hakeme diyecek bir şeyleri olmamak lâzımdır."

Süleyman Demirelin tavırlarında gazetecilerin dikkatini çeken husus, en ziyade, çalımı oldu. AP'nin iki defa muzaffer Genel Başkanı her şeyi en iyi kendisinin bildiği hususundaki imanım tazelemiş, perçinlemişti. Nitekim seçim kampanyasının son günlerinde, İsmet Paşaya milleti sevmesi tavsiyesini de -düşününüz, bu tavsiyeyi Morrison firmasının eski temsilcisi Süleyman Demirel İnönü harplerinin komutanı İsmet Paşaya yapmaktadır! bu hava içinde yapmıştı.

Demirel, -kendisinden "Süleyman Bey" diye bahsedilmesine kızmaktadır, bu yüzden kendisini kızdırmak isteyenler de ondan "Süleyman Bey" diye bahsetmektedirler-, Salı günü saat 11'de Buğday sokaktaki evinden çıktığında gazetecilerle karşılaştı. Demirelin kavli, o gün, sudan işlerle uğraşarak seçim yorgunluğunu çıkarmaktı. Cam masa başında oturmayı istememişti. Dolaşırsa ferahlayacağını düşünmüştü. Hükümet işleri, eski müteahhide zor ve sıkıcı geliyordu.

Demirel, yolunu kesen gazetecilerin daveti üzerine, birlikte yemek yemek üzere, Pizza Kebapçısının yolunu tuttu. Lokantada, Bulvara bakan bir masaya çöken Demirel, etli bir yemek, ayran, aşure söyledi ve servisten ötürü de garsonları azarladı. İşte tam bu sırada, Milliyet Gazetesinin bir muhabiri, Demirele İnönünün basın toplantısını naklettı ve Muhalefet Liderinin, seçimlerin nurcular tarafından kazanılmış olduğunu ifade ettiğini söyledi. Demirel buna çok kızdı. Önce, yanındaki iki yâr-ı vefakârına -Sükan ve Bilgehan- baktı, sonra, İnönünün basın toplantısındaki sözlerine cevabını, gazetecilere, Pizza lokantasında dikte etti!

Demirel, CHP'liler için "yalancıdırlar" dedikten sonra sözlerini şöyle bağladı:

"— İddialarını ispat edinceye kadar peşlerindeyim. Kendilerine devletin bütün arşivlerini açacağım. Gelsinler, arasınlar, bulsunlar."

Demirelin aranılıp bulunmasını istediği, kendisinin nurcularla işbirliği ettiğine dair delillerdi.

O gün Demirel, yeyip - içmeyi ziyadesiyle sevdiği halde, gönül rahatlığıyla karnını doyuramadı, bir muhterem selefi gibi Ankara içinde inşaat ve imar sahalarını teftişe çıktı.

Demirel, seçimden sonra AP merkezine geliyor
Nurculardan ne haber ?

Delil isteyen adam

Süleyman Demirel, nurcularla münasebeti hakkında "Delil verin! Delil verin!" diye haykırırken CHP-nin elinde bulunan bir vesikadan fazla haberdar görünmüyor, nurcuların faaliyetleri hakkında Millî Emniyet raporlarında bulunan .hususları atlıyor, nihayet bir Yargıtay

ilâmını da "Delil verin dedim. Yargıtay kararı delildir, cevabını verdiler" diye küçümsüyordu. İsmet İnönü bu konuda şöyle dedi:

"— Başbakana delil beğendiremiyoruz. Kendi Adalet Bakam nasıl Danıştay kararlarından istediğini tatbik edip istemediğini tatbik etmemek yetkisini kendisinde görüyorsa, Başbakan da Yargıtay kararları hakkında 'Bu da delil mi?' diyebiliyor.."

Yargıtay ilâmında nurculuk, tıpki komünistlik gibi bir suç olarak nitelenmektedir. Millî Emniyet raporlarında nurcuların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da merkezler kurdukları, şehir isimleri sayılarak belirtilmektedir. Bu şehirler Kahire, Şam gibi arap şehirleriyle Almanyada Münih, Köln gibi iş--lerimizin kesif halde bulundukları şehirlerdir.

Ama, AP'nin başını ağrıtacak asıl açıklama bir Suudî Arabistan gazetecisi tarafından yapılmıştır ve bu açıklama yakınlarda çok mürekkep akıtırsa şaşmamak lâzımdır.

Gazetenin adı "Ukkaz"dır. Gazete, Ciddede çıkmaktadır. Bunun bir yazarı -Abdulgafur Attar- 1964 yılında Türkiyeye gelmiştir ve bildirdiğine göre AP'liler kendisiyle derhal temas kurmuşlardır. CHP'nin son Devlet Bakanlarından İbrahim Saffet Omay tarafından ele geçirilen bu gazetede, şu pasaj aynen yer almaktadır:

"İslâmiyetin yakın bir zamanda Türkiye Devletinin resmi dini olacağına inanıyorum. İslâmiyet Türkiyeye resmi olarak avdet edecektir. Seçimlerde kazanan, fakat iktidarı almak için mazeret beyan eden Adalet Partisinin dini İslamdır. Bu Parti Türkiyenin % 80'ini teşkil eder. Bu partinin büyükleri ile görüştüm. Gerek kendilerinin, gerekse memleketlerinin sayılmasını istiyorlarsa, islâmiyete yönelmeleri gerektiğini söyledim. Benimle fikir birliğinde olduklarını gördüm.

Bu sayın kimselere ben gitmedim, onlar bana geldiler. Komünistler tarafından her yerde takip edilen Türkistanın büyük Lideri İsa Alptekin, onları İstanbuldaki ikametgâhına getirdi!"

Arap gazetecisinin açıklamasındaki gerçek payı nedir, kendisiyle temas arayan ve islâmiyetin resmi devlet dini olacağı vaadinde bulunan AP Büyükleri kimlerdir, bu hususun Başbakan Demirel tarafından bir soruşturma konusu yapılır yapılmayacağı henüz bilinmemektedir. Ama CHP her halde işin peşini bırakmayacaktır.

Nurculuk -AP münasebetlerinde dikkati çeken nokta, Demirlin de, öteki AP Büyüklerinin de nurculuğu red ve inkâra kesinlikle yanaşmamalarıdır. Demirel, mason olduğu halde, masonluğun oy kaybettirdiğini bildiği için bunu kesinlikle, hattâ iftiharla ve uydurma belgeler göstererek -bu belgeyi sağlayan adam, mason teşekkülündeki yerini bu yüzden kaybetmiştir, reddetmiştir. Buna mukabil, nurcular AP emrinde bir oy derleme teşkilâtı gibi çalıştıklarından aynı Demirel -her halde nurcu olmadığı halde İsmet İnönünün bütün sıkıştırmalarına rağmen bunu redde yanaşmamıştır, meseleyi yuvarlak lâflarla geçiştirebileceği zehabına kapılmış-

ARTIK BEN SENİN DİLEDİĞİNİ DEĞİL, SEN BENİM İSTEDİĞİMİ YAPACAKSIN!

tır. Yanıldığı nokta, bir defa seçimleri vurduktan sonra nurcuların kendisini rahat bırakacakları, muhaliflerinin de bunu unutacakları olmuştur. Halbuki şimdi görmektedir ki Nurculuk AP münasebetleri didik didik edilecektir ve bundan bir takım çapanoğullarının çıkması şaşırtıcı sayılmayacaktır.

AP'nin güç günleri, geride olmaktan ziyade ilerdeye benzemektedir. Her seçimde başına bir yeni "belâlı müttefik" alan Demirel iktidarı, tenkitler karşısında şiddeti tek çıkar yol olarak görme temayülüne şimdiden ısınmıştır.

Bir defa bu yol tutuldu mu, onun insanı nereye çıkardığı ise pek yakın tarihimizdeki pek acı tecrübeyle gözlerin önündedir.

A.P.

Kıratın sesi yükselince

Talât Asalın sol elinde telefon, sağ elinde mikrofon vardı. Alınan seçim neticelerini halka duyurabilmek için AP Genel Merkezinde bir hoparlör tesisatı kurulmuştu. Yayına, Seçim Propaganda Başkanı Talât Asal başlayacaktı. Propaganda sırasında gezdiği yerlerde bağırıp çağırmaktan sesi kısılan Asal, bir elinde mikrofon bulunduğunu unutmuş olacak ki, telefonda, oyların dağılışını soran bir arkadaşına şöyle karşılık verdi:

"— Durumumuz şâhâne!. Dümbüllünün durumu da şâhâne!. Yani anlıyacağın, silindi! Kusura bakma, benim sesim de şâhâne!.."

"Dümbüllü" dediği, Osman Bölükbaşıydı.

AP Genel Merkezi önünde bekleşenler, kulaklarını diktikleri hoparlörden bunları duyunca, önce birşey anlamadılar, sonra kahkahayla gülmeğe başladılar. Asal, vatandaşların niçin güldüklerini anlamakta gecikmedi. Telefonu kapattıktan sonra ayağa kalktı ve şöyle konuştu:

"—Şimdiye kadar aldığımız neticeler, 1965 milletvekili seçimlerine nazaran çok daha memnuniyet vericidir. Neticeleri biraz sonra ilân etmeye başlıyacağız."

Asal, tam sözlerini bitirmişti ki, hoparlör tesisatını düzeltmek için uğraşan bir genç:

"— Duyulmadı efendim, tekrar'ar mısınız?" dedi.

Aksilik bu ya, az önce telefonda

Talât Asal
Bir oyunumuz var!

arkadaşına, söyledikleri duyulmuş, sonra hoparlör birden bozuluvermişti.

Asal, karşısındaki gence "bu da ne biçim iş?" dercesine uzun uzun baktı, sonra da mikrofonu masaya atıverdi.

Arıza giderilmiş, Talât Asalın yayına başlaması bekleniyordu. Fakat, boşuna!. Asal, bir ilkokul öğrencisi gibi küsmüş, konuşmaktan vazgeçmişti. Karşısında, ellerini önünde kenetlemiş, süklüm püklüm bir halde bekleyen gence: '

"— Neticeleri sen ilân et" dedi.

Ardından da ekledi:

"— Şunu anons edeceksin: Şimdiye kadar aldığımız haberlere göre, oyların yüzde 70'ini AP, yüzde 30'unu da diğer partiler almaktadırlar."

Genç, Asalın sözünü aynen tekrarladı. Genel Merkezin önünde bekleşen 20-30 kişiden cılız bir alkış sesi yükseldi. Hayret! Demek ki genç, Asalın söylediklerini tesirli bir şekilde nakledememişti. Mikrofonu dayanamayıp gene Asal âldı ve bu defa aynı cümleyi başka kelimelerle ifade etti. Bu sefer hiç alkış sesi duyulmadı. Bunun üzerine yayına bir süre ara verildi.

Gidiş nereye?

geçim gecesi AP Genel Merkezinde

karargâh, saat 18'de kuruldu. Genel Merkeze önce Talât Asal, Genel İdare Kurulu üyesi Vedat Ali Özkan, bazı milletvekili ve senatörler geldiler. Özkan, ikinci kattaki bir odaya girdi ve seçim yapılan illerdeki AP il başkanlıklarını arayarak, alınacak sonuçların en kısa zamanda Genel Merkeze bildirilmesi için talimat verdi. Asal ise, birinci kattaki odasına girerek, illerden gelecek haberleri beklemeye başladı. Çok geçmedi, haber yerine Devlet Bakanı Refet Sezgin geldi, doğruca Asalın bulunduğu odaya girdi ve endişeli bir tavırla, haber olup olmadığını sordu. Asal, güç anlaşılır bir sesle "Yok" diye cevap verdi.

İlk haber, saat 18.30 sıralarında Namık Kemal mahallesinden geldi ve AP'liler için hiç de sevindirici olmadı. Bu mahalledeki 4 sandıktan YTP'ye 20 oy, CKMP'ye 21, MP'ye 16, TİP'e 59, AP'ye 149, CHP'ye ise 457 oy çıkmıştı. Asal, ezile büzüle neticeyi bildiren AP'liye:

"— Aldırma, zaten bize Yenişehir ve Çankaya dan az oy çıkar. Asıl Altındağ, Yenidoğan, Mamak ve diğer semtlerden gelecek haberleri beklemek lâzım" dedi.

Asal, neşeli görünmeğe çalışmasına rağmen, endişesini gizleyemiyordu. Bu sırada, civardaki bazı sandıkların neticesi de gelmeğe başladı. Neticeler, AP'lilerin arzuladığı gibi değildi. CHP hayli önde gidiyor, AP ise TİP'le çekişiyordu. Bu durum, en çok, aşırı sağcı Fethi Tevetoğlunu üzüyordu. Tevetoğlu, TİP'in aldığı oy sayısını her duyuşunda:

"— Vay anasını... Şu adamlara

Kulağa küpe

Komşudan haber

İktidarın organlarından bir tanesinde, bir haber: Vietnamda "Deli At Harekâtı" sona erdi!

Aynı gazetenin birinci sayfasında ise bir karikatür: Demirel bir ata binmiş masonluk, nurculuk, halifelik maniasını atlıyor.

Talih! Bu, "Deli At Harekâtı" demek birinde bitince ötekinde başlıyor. Allah yardımcımız olsun..

bakın, başımıza belâ kesildiler" demekten kendini alamıyordu.

Saat 20'ye doğru bazı illerden gelen neticeler, AP'nin ileride olduğunu haber veriyordu. Artık, az önceki, geçici endişeli hava dağılmış, yerini bir zafer sarhoşluğuna bırakmıştı. Şuursuz kahkahalar atılıyor, bağırılıp çağırılıyordu. Koltukta kendinden geçmişçesine oturan Talât Asalı en çok ilgilendiren, MP'nin aldığı oylardı. Asal, CHP ile AP'nin aldıkları oy miktarım bildiren partililere, ısrarla, MP'nin aldığı oy sayısını soruyor,öğrenince de sevinerek, şöyle bağırıyordu:

Demirel seçimden sonra gazetecilerle
Sandıktan çıkma

"— Benim Dümbüllü anlasın Hanyayı Konyayı! AP'ye yüklenmek nasıl olurmuş, bir görsün!"

Anlaşılan, 10 Ekim 1965 seçimlerinde AP'yi destekler nitelikte propaganda konuşmaları yapan Bölükbaşının bu defa AP'nin karşısına geçmiş olması, Asalı çok sinirlendirmişti.

Yasak tanımayan AP'li

Saat 20.30'da Cihat Bilgehan, Mehmet Turgut ve İbrahim Tekin AP Genel Merkezine birlikte geldiler. Doğruca ikinci kata çıkarak, Vedat Ali Özkanın bulunduğu odaya girdileri Özkan, Bakanlara, alınan neticeler hakkında bilgi verdi. Ortada endişelenecek bir durum yoktu. Evlerine gidip rahatça uyuyabilirlerdi. Bu sırada, CHP Genel Merkezine gelen haberlerin ne yönde olduğu merak edildi. Bilgehan, bir köşede sessiz sedasız oturmakta olan AP İzmir milletvekili Şükrü Akkandan, CHP'ye, kendini tanıtmadan telefon ederek, aldıkları neticeleri öğrenmesini istedi. Akkan, dedektif pozuna bürünerek numarayı çevirdi. Karşıdaki ses, bazı illerde AP'nin, Tuncelide ise CHP'nin önde olduğunu söyledi. Akkan, "Tunceli mi?" diye arkadaşlarına duyura duyura sorduktan sonra telefonu kapattı ve Özkana döndü:

"— Tuncelide CHP hayli ilerideymiş" dedi.

Bu sözler, odada bulunanların yüzlerinin buruşmasına sebep oldu. Akkan birşeyler daha söyleyecekti ki, tespih çekmekle meşgul bulunan Mehmet Turgut söze karıştı, Özkana dönerek:

"— Yahu Vedat, sen bize, Tuncelide de öndeyiz dememiş miydin?" diye çıkıştı.

Özkan, önündeki kâğıtları endişe ile bir daha karıştırdı:

"— Olamaz! Bize gelen haberlere göre biz öndeyiz" dedi.

Fakat az sonra TRT'nin verdiği neticelere göre CHP'nin ileride olduğu anlaşıldı. Zaten Tunceli de, bu seçimlerde CHP'nin tek horoz şekeri oldu.

Bu sırada odaya, saçlarım sarıya boyatmış, gözbebekleri birbirine oldukça yakın, kısa boylu bir kadın girdi. Yakasında "kırat" rozeti vardı. Odada bulunanların ellerini teker teker, hararetle sıktıktan sonra, bazı illerden alınan son haberleri bildirdi. Odadan çıkacağı sırada, bir köşede partililere eski türklerin kahramanlıklarını anlatmakta olan Tevetoğlu:

"— Yüksel hanım, sandık başında iken de rozetiniz yakanızda mıydı?" diye sordu.

Adının Yüksel olduğu anlaşılan kadın, şöyle bir kırıtarak:

"— Ben yasak filân dinlemem. Bana vızgelir! Sandık başında da ters ters baktılar, ama nafile!. Bende bu rozeti çıkaracak göz var mı?" dedi ve odayı terketti.

Cevap, odada bulunan herkesin hoşuna gitmişti. Hükümet üyeleri dahi bu ateşli partiliye "Bravo" demekten kendilerini alamadılar.

Birinci katta ise Talât Asal, artık hoparlörle yayına başlamıştı. Gelen neticeler ballandırılarak veriliyor, hattâ seçimi kazanma şansı zayıflayan muhalif senatör adayları heyecanla ilân ediliyordu. Eskişehirden gelen en son haber Asalı çok sevindirdi. Mikrofonu, Gençlik Kollarında çalıştığı anlaşılan bir gence uzatarak şu emri verdi:

"- Oy miktarlarını okuduktan sonra, Eskişehirde CHP adayı Fahrettin Kerim Gökayın seçimi kaybettiğini söyleyeceksin!"

Kazanan kim?

TRT, oy kullanırlarken parti liderleriyle yapılan röportajı yayınlamağa başlamıştı. Asal, radyonun yanmasında durmakta olan bir AP'liye, Demirelin konuşmasının banda alınacağım söyledi. Odada bulunanlar merak içinde, Demirelle yapılan röportajı bekliyorlardı. Oda hayli kalabalıktı ve her kafadan bir ses çıktığı için radyoda kimin konuştuğu pek anlaşılamıyordu. O sırada TRT mikrofonunda Muhalefet lideri İsmet İnönünün sesi vardı. AP'liler gayriihtiyari bozuldular. İnönünün radyodan gelen sesi AP'lilerin sevincini bozmuştu.

İnönüden sonra kimin konuşmağa başladığı bir süre anlaşılamadı. Fakat Sezgin öne atıldı ve bağırmaya başladı:

Damgalı davranışlar

Anti - komünizmin zaman zaman maskaralık haline geldiği ve bir takım yarı örtülü maksatlar için kullanıldığı tek memleket Türkiye değildir. Türkiye bu kervana daha sonradan, bilhassa AP'nin bir iktidar partisi olarak ortaya çıkmasıyla katılmıştır. Kervanın bizden eski yolcularından Güney Afrikada bu hafta, içinde cereyan eden bir hadise ibret verecektir. Güney Afrika Hükümeti, "komünizmle mücadele" prensibinin neticesi olarak kimin ziyaretini boykot etmiştir, bilir misiniz?

Senatör Robert F. Kennedy'nin ziyaretini!

Hadisede bir isim benzerliği yoktur ve Robert F. Kennedy diye bir komünist mevcut değildir. Senatör Robert F. Kennedy, Amerikanın eski Cumhurbaşkanı John F. Kennedy'nin kardeşidir.

Güney Afrikada, faşist ve ırkçı bir iktidarın bulunduğu bilinmektedir. Bu iktidar, memleket içinde kendi görüşlerine karşı çıkanları en beylik ithamla, komünist olmakla suçlamaktadır. Tıpkı Türkiyedeki AP iktidarının kendi ekonomi politikasına karşı çıkanları itham ettiği gibi.. -Güney Afrika Hükümetinin din sömürücülüğü de yapıp yapmadığı ve yapıyorsa ona karşı bulunanları dinsizlikle suçlayıp suçlamadığı bilinmemektedir.

Çok yerde olduğu gibi Güney Afrikada da bu faşist ve ırkçı tutuma karşı çıkanların başında genç aydınlar, öğrenciler gelmektedir. Güney Afrika Öğrencileri Millî Birliği liberal görüşlerini savunan bir teşekküldür ve ırk ayırımına karşı esaslı bir kampanyaya girişmiştir. Senatör Robert F. Kennedy'yi Güney Afrikaya davet eden ve onun orada konuşmasını isteyen teşkilat, bu gençlik teşkilatıdır. Şimdi, amerikalı senatör Güney Afrikanın yolunu tutmuştur, daha doğrusu Güney Afrikadadır.

Fakat Güney Afrika Hükümetinin Başbakanı Hendrik Venwoerd ve onun Bakanları, Robert F. Kennedy'nin Amerika Büyük Elçisi aracılığıyla kendilerinden istediği görüşme talebini reddettikleri gibi Öğrenci Birliğinin 21 yaşındaki Başkanı Ian Robertson'un başı üstüne de bir Damokles kılıcı asmışlardır. Robertson, Hükümetin Komünizmle Mücadele kanunları gereğince karantina altına alınmıştır ve amerikalı senatörle görüştüğü takdirde kendisine hapis cezası verilecektir. Komünizmle Mücadele adına insanları bir amerikan senatörüyle görüştürmemek, her halde bizim AP liderleri için mükemmel misal yerine geçebilir. Türkiyenin dört bucağına yayılmış ve AP'nin, hacı ve hocalarla birlikte seçim mekanizmasının esas çarklarından birini teşkil eden Komünizmle Mücadele Dernekleri bir adım daha atarak bu yola girerlerse hiç şaşmamak lâzımdır.

Güney Afrikada, Robert F. Kennedy'nin ziyareti dolayısıyla Komünizmle Mücadele prensibi adına konulan bu tahditlerin neticesi ne olmuştur?

Her yerde olan olmuştur. Amerikalı senatörün Capetown'da yapacağı konuşmanın biletleri, üzerlerindeki yazılı fiyat 1.40 dolar olduğu halde 10 dolardan müşteri bulmuş ve karaborsaya intikal etmiştir. Gizli komünizme gelince, bu cereyan Güney Afrikada, hiç bir zaman olmadığı kadar itibarda ve rağbettedir. Irkçılığa karşı çıkan herkes bu faşist İdare tarafından komünist diye damgalandıkça, gerçek komünistlerin bundan faydalanmamaları elbette ki beklenemez.

Tıpkı bizde, aşın solun durumu gibi... Nitekim aşırı solu temsil eden TİP'in oylarındaki, ufak dahi olsa artış, bu partinin marifetlerinden ziyade bu partiye karşı AP İktidarının, onun yan kuvvetlerinin ve malûm derneklerin tutumlarının neticesidir.

Halbuki bizde aşırı sol, gittikçe göze çarpan bir hazin çelişmenin içindedir. Prensip adına ortalarda dolaşan ve bir takım fikirlerin savunucusu diye geçinen bu teşekkülün sözcüleri ve organları Osman Bölükbaşıyı "Aşırı sağcı ama amerikan uşağı değil" diye övebilmekte, buna mukabil İsveçi bir sosyalist ülke olarak tanımamakta, onu da, vatandaşlarına ve emekçilere gayet rahat hayat sağladığı halde kınamaktadırlar. Zira o, gözü kapalı bir Amerika düşmanı değildir. Aşırı sol, bu tutumuyla, şu veya bu fikrin savunulmasına göre değil, Amerikaya karşı takınılan tavra göre insanlara ve hadiselere not verme yoluna girmiştir. Bunun sosyalizmle bir ilgisi olmadığı ve başka diyarların rüzgârlarını yelkene doldurduğu herkesin görebileceği bir gerçektir. Aşırı solun organları şimdi Osman Bölükbaşıyı tutmak ve İsveç sosyalizmini yermekle daha evvelden de belli ettikleri "başka gaye gütmek" temayüllerini açığa çıkarmışlardır. Mesela Yönde, zaman zaman -ve CHP iktidardayken-, sadece rejimin düşmanı olduklarından dolayı Albay Türkeşlerin, Albay Aydemirlerin tutulduğu ve bu faşist temayüllü asker! darbe heveslilerinden medet umulduğu unutulmamıştır. Dünyada hiç bir gerçek ve batılı manasında- sosyalistin bu çeşit tezgâhlarda bez dokuduğu görülmemiştir. Böyle davranışlar, elbette ki TİP'in hitap etmek hevesinde olduğu aydın çevrelerin dikkatinden kaçacak değildir ve TİP bu çevrelerdeki, en ziyade "yeni bir çıkış" olmaktan ileri gelen ilgiyi her geçen gün biraz daha kaybetmektedir.

Allahtan ki, onun bu handikaptın kapatan AP ve onun, komünizmle mücadeleyi Güney Afrikadaki gibi anlayan peykleri vardır. Komünizme hiç bir şey, faşizme veya gericiliğe karşı çıkanı komünist diye damgalamaktan daha fazla yarayamaz. İkinci Dünya Harbi sırasında alman işgali altına düşen memleketlerdeki kukla idarelerin bu gayretidir ki harp bitince komünizmi oralarda yaman bir kuvvet haline sokmuştur.

"— Aman, teypin düğmesine basın! Başbakan konuşuyor."

Neden sonra, konuşanın Demirci değil de Bölükbaşı olduğu anlaşılınca şeridi silmek zorunda kaldılar.

Asal, saat 22 sıralarında İçişleri Bakanı Faruk Sükanı telefonda aradı ve Bakanlığa gelen resmi rakamları istedi. Asal, neticeleri alırken, hoparlörle yayın yapılıp yapılamıyacağını sormayı da ihmal etmedi. Gerçi Bakan kendilerindendi, ama yayın başlıyalı çok olmuş olsa bile, haber vermekte fayda vardı.

Asal, Sükanla görüştükten sonra Demireli evinden aradı. Telefona Nazmiye Demirel çıktı. Sesine saygılı bir ton veren Asal, Bayan Demirelin halini hatırını sorduktan sonra Başbakanı istedi. Az sonra Demirel karşısındaydı. Asal bir solukta, alınan neticeleri sıraladı. Fakat, az önce gülen suratı asılmıştı. Bir süre dinledikten sonra:

"- Tunceli mi? Orası biraz sallanıyor. Ama Tekirdağ parlak. Endişe edecek bir durum yok" dedi.

Genel Başkanına , rahatlıklar dileyerek telefonu kapattı.

Sonra da, mikrofonun başındaki gence şöyle seslendi:

"—Sinemalar dağılıyor, alınan bütün neticeleri yüksek sesle tekrar **oku!"**

5 Haziranı 6 Hazirana bağlayan gece, AP Genel Merkez eğlence programı, tütsülü kafalarla sabahın **3'üne** kadar **sürdü.**

Kırat **bir** yarışı daha kazanmış olmanın mutluluğu içindeydi.

Politikacılar

Hamidolar devri

Geçtiğimiz hafta Çarşamba günü bazı gazetelerin birinci sayfalarında yer alan bir haber, çok sayıda AP'linin yüreğini "cızz" ettirdi; Hamido yakalanmış ve adalete teslim edilmişti. Fakat, nasıl olurdu? Dokunulmazlığı bulunan Hamidoyu kim yakalayabilir ve adalete teslim edebilirdi?

Haberi dikkat ve endişeyle okuyan AP"liler, adalete teslim edilen Hamidonun AP milletvekili Hamido ile bir ilgisi bulunmadığını az sonra anladılar ve rahatladılar. Zira haberin kahramanı Ankarada değil, Siirt civarında yıllardır eşkiyalık yapan ve Hamido adıyla ün salan Hamit Aldemirdi.

Bu gazete haberinin AP'liler ilkin endişelendirmesi sebepsiz değildir. O günlerin gazete sütunlarını işgal eden bellibaşlı konulardan biri, AP Malatya milletvekili Hamido idi. AP Seçim Komitesi tarafından, Güney ve Doğu Anadolu illerinde yapılacak mitinglerde bu muteber ve klâs parti adına konuşması kararlaştırılan Hamido, elbette ki, geziye çıkarken şöyle düşünüyordu: AP'li vatandaşlar, muhakkak, Meclisteki bazı MBK üyelerini döven Hamidoyu merak ediyorlardır. O halde, gezilen yerlerde bu kahramanlık anlatılmalı, vatandaşların kalbi fethedilmelidir!

Gezinin başlangıcı Hamido için ümit verici oldu. Hamido, gittiği yerde, 27 Mayısa ve onun temsilcilerine küfürler savuruyor, vatandaşlara kürtçe hitap ediyor ve çılgınca alkışlanıyordu. Fakat, bu kâfi değildi. Vatandaşı, Hamidonun kahramanlığına inandıracak birşeyler yapması da lâzımdı. Halk, Hamidonun sözde kahraman olmadığını anlarsa, eli titremeden AP'ye oy verebilirdi.

Hamido, kahramanlık örneklerini birbiri ardına yermekte geçikmedi: Elâzığ ve Bingölün bazı ilçelerinde yaptığı konuşmalarda tabancasını çekti ve teksaslı bir kovboy gibi silâhlı gösterilere girişti.

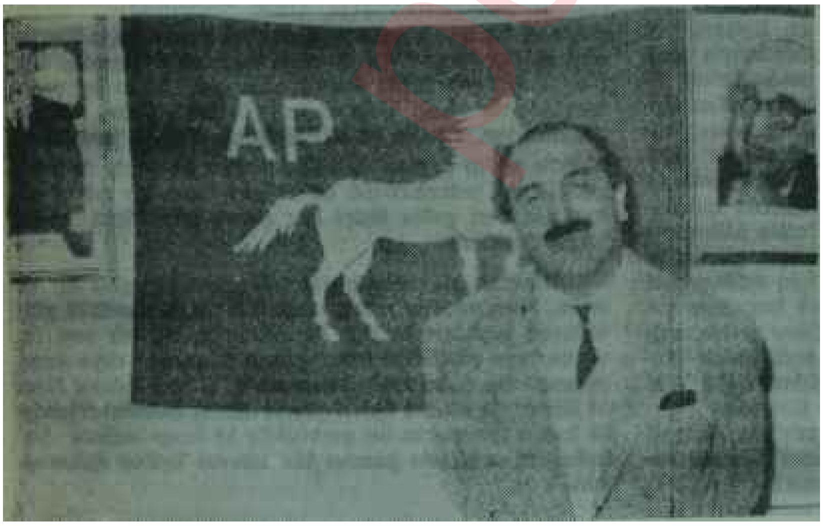
Kimdir bu Hamido?

AP milletvekili Hamidonun 1966 Türkiyesinde, kısmi senato seçimleri münasebetiyle giriştiği silâhlı gövde gösterileri, üzerinde önemle durulması gereken bir husustur. Cüret ve cesaretini AP'li büyüklerinden aldığı artık hiç kimsenin meçhulü bulunmayan Hamidoya "dur" denilmemiş olması gerçekten önemli, önemli olduğu kadar da -rejimin güvenliği bakımından- endişe vericidir. Meselelerin kaba kuvvetle ve sokakta halledilemiyeceğini durmadan tekrarlayan Demirelin, bu, kanunsuzluk örneği olaylar hakkında gazetecilere kaçamak cevaplar vermiş olması, AP İktidarının niyetini açıkça ortaya koyacak niteliktedir. Demirel, Hamido hakkında herhangi bir işlem yapılıp yapılmayacağım soran gazetecilere sadece, "olayı takip ettiğini, henüz, ateş edip etmediğini bilmediğini" söylemiştir. Oysa savcılar, Demirelin gazetecilere söylediklerinden çok önce olayları doğrulamışlar ve kovuşturmaya geçildiğini bildirmişlerdir. Bunu zaten, Hamidonun kendisi de itiraf etmiştir.

Demirelin olup bitenlerden habersiz görünmeğe çalışması elbette ki sebepsiz değildir. Zira endişe verici olayların kahramanı Hamido, DP'nin AP'ye mirası Hamidodur!

Hamido, 1919 yılı yazında, Malatyanın merkez Bulgurlu köyünde doğdu. Hamit adı verilen çocuk, daha ortaokul sıralarındayken, geçimsizliği, kaba kuvvete eğilimiyle arkadaşları arasında sivrilmeğe başladı. Hamide yan gözle bakmak kimin haddine düşmüştü!.. Nerede bir kavga vardı, Hamit oradaydı.

Lise yılları Hamit için bir azap

AP'li Hamido, Kıratın önünde
Ya huyundan, ya suyundan..

oldu. Artık çocukluk devresi geride kalmış, önüne bir sürü kitap yığılmıştı. Zorla değildi ya, Hamit kitaplardan hoşlanmıyordu. Hoşlandığı tek şey, arkadaşları arasında kavga, dövüş çıkarmaktı. Bu durumu yüzünden arkadaşları kendisine "Hamido" adını taktılar. Mahallenin ve lisenin Hamidosu artık, Malaryanın Hamidosu olmağa başladı.

Hamido, fizikten hep kırık not aldığı için fizik öğretmenine çok sinirlenirdi. Birgün, ortada hiçbir sebep yokken, "Sen komünizm propagandası yapıyorsun" diyerek, bayan fizik öğretmenini kolundan tuttuğu gibi sınıftan dışarıya attı. Bu olay, şöhretini daha da artırdı.

Nihayet azap dolu lise yılları geçti, Hamidonun önüne hayat yolu açıldı. Okuma - yazmayla başı hoş olmayan Hamidonun birşeyler yapması lâzımdı. Birkaç yerde dikiş tutturamayınca, 1946'da politikaya atılmağa karar verdi ve DP'ye girdi. Artık ufku genişlemişti. Büyük adımlar atabilir, iyi bir politikacı olabilirdi.

Büyüklerinin gölgesinde

Hamido için en büyük şanssızlığı, kendisinin, DP İktidarının son günlerinde Ankaraya gelmiş olması teşkil etti. Samet Ağaoğlunun himmetiyle Kömür İşletmelerinin Akköprü deposunda bir iş buldu. Bundan sonraki günler Hamido için parlak oldu. Artık DP Büyükleri ile yakından temas edebiliyor, parti çalışmalarında Malatya ile Ankara arasında irtibat kuruyordu. Büyüklerine bağlılığını göstermek için türlü şaklabanlıklar yapıyor, Kızılaydaki nümayişçi gençleri tesirsiz kılabilmek için Gediğin polisleriyle âdeta yanşıyordu.

Hamidonun DP Büyüklerine bağlılığı 27 Mayıstan sonra da devam etti, Yassıada Duruşmaları şurasında Bayarla Menderese hürmetlerini arzedince dinleyiciler tarafından yuhalandı. Yılmadı. AP kurulunca, tereddüt etmeden, AP'ye girdi. Fakat gönlü eski büyükleri için çarpıyordu. Bayarın tahliye edileceğini öğrenince şevkten sekiz köşe oldu ve soluğu Kayseride aldı. Kollarını açarak cezaevi önünde beklemeğe başladı. Bayar cezaevinden çıkınca, Hamido kendisine, bağlılığını şu sözlerle ifade etti:

"— Emrinize amadeyim!"

Hamido, Bayan Ankaraya getiren konvoyun en önünde yer aldı. Bayarın Kavaklıderede kaldığı evin önünde gençler nümayiş yaparken, kendi kendine içeriye kimseyi sokmama görevini verdi ve bunu mükemmel bir şekilde uygulamağa çalıştı. Hattâ gazetecileri bile eve sokmak istemedi. Fakat gazetecileri sert bulunca, yelkenleri indiriverdi.

Hamido bir başka kahramanlık örneğini de 1963'ün Mart ayında, AP Genel Merkezi gençler tarafından taşlanırken verdi. Genel Merkezden hiçbir AP'linin dışarıya çıkmaya cesaret edemediği bir sırada Hamido dışarıya fırladı ve önüne gelen gence vurmağa başladı. Fakat az sonra, üzerindeki kalın pal-

Böyle biri daha vardı..

Talihsizbir polisin, genç irisi bir akılsızın adı, bugün hâlâ hatırlardadır. Bu adam, Bumin Yamanoğludur. Yıkılmayacak zannettiği bir iktidarın, kudretini hiç kaybetmeyecek sandığı başının gölgesinde ona buna silâh çeker, onu bunu kıstırıp döver, türlü kabadayılık eder, astığı astık, kestiği kestik bir Fehim Paşa edasıyla İstanbulu kasıp kavururdu.

Bumin Yamanoğlu

Tahsili neydi, pek bilmiyoruz. Her halde, aynı çaptaki ve evsaftaki adamların hepsinin tahsilinden ne Cazlaydı, ne eksik. Zaten, tahsili ne olursa olsun, kendisine görev olarak kafasını değil, kuvvetli pazularını ve tabancalarını çalıştırmayı seçmişti. Başlıca hedefi, efendisinin sultasını kabul etmeyen, orada burada bir fırsat bulup baş kaldıran genç öğrenciler ve muhaliflerdi. Onların kongrelerini basar, bir çoğunu toplayıp götürür, zaman zaman, cezalarını hemen oracıkta bizzat verirdi. Sonra da bununla bir çalımlanırdı, bir çalımlanırdı... O kadar ki, bu öğrenciler en sonda, kendisine bir çift boks eldiveni hediye etmişlerdi.

Cüretini Menderesten aldığım, Menderesin her İstanbula gelişinde -hazret İstanbuldan ayrılmazdı ya..- onun yanında görünmekle dosta ve düşmana belli eder, bu suretle kendince bir dokunulmazlık sahibi olurdu. Başbakana, devrin bu kudret sahibine sokulmaktaki aşırılığı bazen komik hadiselere yol açar, o hadiseler gazetelere geçerdi. Bunlardan bir tanesi, İstanbuldaki Sanayi Çarşısının açılışı töreninde, vücudunun bütün ağırlıyla efendisinin ince ve narin pabuçlarından biri üstüne başmandır. Menderes günlerce topallayarak yürü-.jnttştü.

Kendisine kimsenin dokunamayacağını, yumruklarını ve tabancalarını daima kullanabileceğini sanan Bumin Yamanoğlunu bir sahalı askerler gelip aldılar. Basit bir polis memuru olduğu halde kafasızlığı, kof caka hevesi, pazularını şişire şişire, tabancalarını göstere göstere daima ortalarda dolaşmayı âdet haline getirmiş bulunması onu nefret edilen bir iktidarın sembolü yapmıştı. Bilhassa gençlik çevrelerinde, bilhassa ordu çevrelerinde.. Bu nefret, belki de en şiddetli tepkilerden birini o genç irisi, yapışma güvenen, ama artık pazuları işlemez bale getirilmiş ve tabancaları elinden alınmış, dişi sökülmüş adamın yapısı üzerinde izhar etmiştir.

Bumin Yamanoğlu, şimdi Hamido denilen Sultan Süleyman Devri Fehim Paşasının kulağına eğilse ve 27 Mayıs sabahından sonra başına gelenleri ona *şöyle* bir anlatsa -tabii, alçak sesle- o kadar hayırlı ve sevabı çok bir iş yapmış olur ki..

to parça parça oluverdi. Pabucu pahalı bulan Hamido, güçlükle AP Genel Merkezine tekrar sığındı. -Bu sırada Süleyman Demirel ise, parti yönetim kurulu üyeliğini filân bir yana iterek, koca gövdesini arka pencereden geçirmeğe çalışıyordu!

Hamidonun özelliği, kendisinden güçlü olduğunu sezdiği hasmı karşısında yelkenleri suya indirmektir. Bundan birbuçuk ay kadar önce Mecliste AP kulisinde cereyan eden bir olay, bunun delilidir. Hamido, Gümrük Bakanı İbrahim Tekinden, bir bira fabrikası müdürünün görevinden alınmasını istiyordu. Tekin bu isteğe karşı koyunca, Hamido bağırıp çağırmaya başladı. Fakat Tekin üzerine yürüyünce, pısıverdi ve Cihat Bilgehanın kanatlarına sığındı. Şimdi Hamidonun en çok sevdiği ve saydığı kimselerden biri, İbrahim Tekindir!

, Evli ve bir çocuk babası olan Hamidonun Malatyada bir yazıhanesi vardır. Yazıhanenin bulunduğu binanın üzerinde asılı tabelâda sadece "Hamit Fendoğlu" yazılıdır. Hamidonun bu yazıhanede ne işle uğraştığım kestirmek mümkün değildir. Bu kendisinden sorulduğunda gülerek şu karşılığı vermektedir:

"— Burasını, adresimiz belli olsun diye tuttuk."

Hamidonun bu bürodaki masasının cami altındaki fotoğraflar da ilgi çekicidir. Başta Bayar ve Menderesin fotoğrafları vardır, sonra sırasıyla Menderesin Bakanlarınınki...

Hamidonun, Malatyanın merkezinden az ötede bir evi vardır. Buraya o, herkesin "Hamido Şatosu" demesinden pek hoşlanır.

Hamido pek de mutaassıptır. Karısı, bir yere gidilirken 3-4 metre gerilerden Hamidosunu takip eder.

İdare

Dikensiz gül bahçesi

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı -TPAO- Genel Müdürü Turgut Gülez, geride bıraktığımız hafta Çarşamba günü, kendisini makamında ziyaret eden bir arkadaşına şöyle dedi:

"— Oh artık rahatladım. Bundan sonra endişesiz çalışabileceğim."

Petrol mücadelesiyle yakından veya uzaktan ilgilenenler ise, bazı gazetelerde tek sütun üzerine çıkan bir haberi okuduklarında, "Tamâm! Artık AP İktidarı, devletin önemli bir öz kaynağı olan petrol konusundaki tasarruflarını sessiz sedasız gerçekleştirebilecek bir idare mekanizması kurmuştur" diye düşündüler.

Turgut Gülezin bir arkadaşına söylediği sözlerle, çok sayıda kimseyi düşünceye sevkeden gazete haberi arasında sıkı bir ilgi mevcuttu. Haber, TPAO İdare Meclisİ üyelerinden üçünün değiştirilmesiyle

Turgut Gülez
Made in Turkey

ilgiliydi. Ortaklığın hissedarlar olağanüstü , Genel Kurulu, geçtiğimiz hafta Sah günü toplanmış ve üç İdare Meclisi üyesini -Emin Bozoğlu, Fazıl Yalçın, Nevzat Sengel- değiştirivermişti.

Aslında mesele, göründüğü kadar basit değildir. Üç üyenin değiştirilmesine, büyük kanadını AP'nin teşkil ettiği IV. Koalisyon Hükümeti zamanında teşebbüs edilmiş, fakat diğer' koalisyon ortaklarının muhtemel muhalefetleri düşünülerek azil işleminden "şimdilik" kaydıyla vazgeçilmişti.

10 Ekim seçimlerinden sonra işbaşına geçen AP Hükümetinin ilk icraatı, devletin öz kaynaklarım sorumlulukları alanda tutan genel müdürleri azletmek oldu. TPAO-nun başarılı Genel Müdürü İhsan Topaloğlu görevinden alındı. Petrol Ofisi Genel Müdürü Kenan Onatın TPAO İdare Meclisi üyeliği görevine son verildi ve yerine, Enerji Bakanlığı Müsteşarlığına getirilen, 27 Mayıs 1960 öncesinin VC kurucularından Kemâl Noyan tayin edildi.

Bu nakil ve tayinlerle AP İktidarının türk petrolü üzerindeki niyeti artık belli olmuştu: TPAO' da İktidarın tasarruflarına karşı koyabilecek güçteki yöneticiler azledilecek, TPAO bir çiftlik haline getirilecekti! Böylece, yabancı petrol şirketlerine verilecek tavizlerle onların siyasi alandaki desteği de devam ettirilecekti.

Soluğu genişe çıkanla

İdare Meclisine, hissedarlar mûtad Genel Kurulunda üç yıl için seçilen üç üye ise, ekonomik bağımsızlığın yanında olan kimselerdi. Üstelik, İdare Meclisi toplantılarında, kendilerini AP'ye adayan yöneticilere karşı açıkça vaziyet almışlardı. Yaptıkları konuşmalarda, Topaloğlunun görevinden alınmasını, yerine Amerika ve Türkiyede bir takım yabancı şirketlerde çalışmış bir kimsenin getirilmesini, Danıştayın Topaloğlu hakkında verdiği tehir-i icra kararının uygulanmamasını tenkit ediyor ve TPAO bünyesinde yapılan partizanca nakil ve tayinlerden vazgeçilmesini istiyorlardı.

Üç üyenin değiştirilmek istenmesinin asıl sebebi, türk petrolünün yabancı şirketlere peşkeş çekilmemesi için mücadele bayrağım açmış olmalarıydı. Bunun ilk örneği, Batman - İskenderun arasında yapılan pipe-line şebekesinin işletilmesi konusunda ortaya çıktı.

Pipe-line inşası ve işletilmesi, Plân ve Programla TPAO'ya verilmiş bir teşebbüstü. Fakat bu teşebbüs yabancı petrol şirketlerinin işine pek gelmiyordu. Bu yüzdendir ki yabancı şirketler, koalisyon hükümetleri zamanında, bu teşebbüse ruhsat verilmemesi için faaliyete geçtiler, fakat bir netice alamadılar. Bundan sonra da, teşebbüse ortak olabilme çarelerim aramaya başladılar.

Seçimlerden sonra iktidara AP '-

nin gelmesi,yabancı petrol şirketlerinin faaliyetlerini kolaylaştırdı. Yabana şirketlerin Pipe-line'e ortak olabilmeleri için İşletmenin şirket haline getirilmesi kâfi gelmez miydi? Yabancı petrol şirketleri temsilcileriyle AP Hükümeti yetkilileri arasında kurulan temaslar sonunda, pipe-line'in şirket haline getirilmesi kararlaştırıldı. Nitekim, Turgut Gülez, 4 Nisan 1966'da Bayram Gazetesine verdiği demeçte "Pipe-line projesi, Mayıs ayı içinde bir şirket haline getirilecektir" dedi.

Ne var ki, Hükümetçe benimsenen kararın İdare Meclisinden geçmesi gerekiyordu. İdare Meclisinin üç üyesi ise bu yoldaki bir icraata kesinlikle karşıydı. Nitekim, Gülezin demecinin gazetelerde yayınlanmasından sonra değiştirilmek istenen üç üye, pipe-line'ın bir şirket haline getirilmesi hakkında bir İdare Meclisi karan bulunmadığı halde, İdare Meclisi yetkilerine müdahale edilmesinin ve TPAO'nun prestijini bozacak nitelikte demeç verilmesinin kanuni mesnetlerinin yazılı olarak açıklanmasını istediler.

Bunun adı ne?

Meselenin önemli noktası burada düğümlenmektedir. İdare Meclisi, 4'ü Bakanlar Kurulunca, 3'ü ise hissedarlar tarafından seçilen 7 üyeden meydana gelmekteydi. Kararın İdare Meclisinden kazasız belâsız geçirilebilmesi için hissedarlar tarafından seçilen üç üyenin görev süresi dolmadan değiştirilmesi gerekmekteydi!

Fazıl Yalçın
Doğru söyleyeni..

Bu arada Turgut Gülez, İdare Meclisinin daha önce İhsan Topaloğluna tanıdığı sarf yetkisini usulsüz ve TPAO'nun menfaatlerine aykırı olarak kullanmış, eski bir iş arkadaşının sahibi bulunduğu, iş yapmayan, köhne ve icraya düşmüş bir gazinoyu, 1 milyon 650 bin lira karşılığında TPAO adına satın almıştı. İstanbuldaki Borivaj adlı bu gazino ilerde revizyona tâbi tutularak, bir akaryakıt istasyonu haline getirilecekti. Fakat herhalde Gülez, İstanbul Trafik Komisyonunun bundan bir süre önce aldığı bir karardan habersizdi. Komisyon, akaryakıt istasyonları arasında asgari 500 metre mesafe bulunmasını, aksi halde, kurulması istenen istasyon için ruhsat verilmemesini kararlaştırmıştı. Satın alınan gazinoya 250 metre masefede ise bir Petrol Ofisi istasyonu vardı!

Üstelik Petrol Ofisi, geçen yıl bu gazinoya satın almak için 700 bin lira ödemeyi kabul etmiş, fakat sonradan, teknik sebepler yüzünden bundan vazgeçmişti. Acaba, gazinonun değeri bir yıl içinde 950 bin lira mı artmıştı?

İdare Meclisinde beliren bir teamül ise, bu satın alma işlemine aykırıydı. İdare Meclisi, bir gayrimenkul satın alınacağı zaman, önce orası için ruhsat temin edilip edilemiyeceğini araştırır, sonra da kararını verirdi. Gülez, hem meseleyi İdare Meclisine getirmemiş, hem de teamüle uymağa lüzum görmemişti.

Bu usulsüz işlemin haber alınmasından sonra Fazıl Yalçın, meselenin İdare Meclisinde görüşülmesi için Genel Müdüre bir yazı yazdı. Fakat Gülez, İdare Meclisini toplantıya çağırmadı.

Kafadarlar faaliyette

Üç üyenin değiştirilmek istenmesinin bir başka sebebi ise, İpraş rafinerisinin genişletilmesi suretiyle Caltex şirketine daha fazla hak tanınmasına karşı olmalarıydı. Genel Müdür Gülez, Topaloğlu zamanında kurulma hazırlıklarına girişilen 4. milli rafineri projesini bir kenara iterek, Caltex'in belli bir süre için ortağı bulunduğu İpraş rafinerisinin genişletilmesi amacıyla faaliyete geçmişti. Üstelik, 4. milli rafineri kurulmasına karşılık Shell, Mobil ve BP -British Petroleum- şirketlerinin ortağı bulundukları Ataşın genişletilmesi için verilen belgeye itiraz edilmemişti. Bu, yabancı şirketleri korumayı hedef güden bir davranıştı ve herhalde, Caltex Türkiye genel temsilcisinin, koalisyon hükümetleri zamanında Amerikadaki merkezlerine yazdığı mektuptaki "Türkiyede rahatça kazanabilmemiz için Türkiye Petrollerinin başındakilerle Petrol Ofisinin başındaki idareciler değiştirilmelidir. Bunların değiştirilmeleri için AP'nin iktidara gelmesi şarttır" paragrafının maksat ve niyetinin bir uygulamasıydı.

Yürürlükteki Petrol Kanununun yabancı şirketlere imtiyazlar tanıyan hükümlerine karşı çıkan ve kanunun değiştirilmesi için İdare Meclisinde mücadele açan üç üye nin -Emin Bozoğlu, Fazıl Yalçın ve Nevzat Sengel- artık görevlerinden alınmaları zamanı gelip çatmıştı! Bunun için ilgili Bakanlardan Mehmet Turgut -Turgut Sanayi Bakanı

Nevzat Sengel
Deveyi gütmeyen

dır, fakat aynı zamanda fiilen E-nerji Bakanlığının da başında bulunmaktadır- ve ibrahim Deriner Turgut Gülez ve Kemal Noyan, birlikle hazırladıkları bir oyunun sahneye koymakta gecikmediler. TPAO Kanununa ve esas mukavele hükümlerine göre, hissedarlar tara--ından üç yıl için seçilen üç üyenin ancak âdı genel kurul toplantısında değiştirilebilmesi mümkündü. Bu bakımdan 28 Martta toplanacak âdi genel kurul bir vesile sayılabilirdi.

AP'li takım, bu toplantıya ellerini ovuşturarak katıldı. Üç üye de değiştirilince, artık ortada herhangi bir engel kalmayacaktı. Toplantı, daha ziyade usul müzakerelerine sahne oldu. AP'li takımın üç üyenin değiştirilmesi teklifine karsı hissedar Maliye Bakanlığı, Emekli Sandığı, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve Sümerbank temsilcileri tereddüde düştüler. Zira, bu âdi genel kurul toplantısıydı ve gündeminde hangi maddeler varsa sadece onlar görüşülebilirdi. Üç üyenin değiştirilmesi teklifi gündemde olmadığından, AP'li takımın hevesi kursağında kaldı. Toplantı 29 Nisana bırakıldı.

Enerji Bakanlığı, Nisan ayı başlarında bir yazıyla Maliye Bakanlığına başvurarak, değiştirme talebinin gündeme alınması için aracılık yapmasını istedi. Bu istek, kanunsuz olduğu gerekçesiyle yerine gerilmeyince, Enerji Bakanlığı bu defa da TPAO Genel Müdürüne bir yazı yazarak, üç üyenin değiştirilmesi isteğinin gündeme alınmasını talep etti. Turgut Gülez, Bakanının yazısını okur okumaz İdare Meclisini toplantıya çağırdı. Adi genel kurul toplantısının gündemi hazırlanacak, üç üyenin değiştirilmesi isteği de gündeme alınacaktı. Görüşmeler hayli uzun sürdü. İdare Meclisine Bakanlar Kurulu kararıyla tayin edilen bazı üyelerin de isteğin gündeme alınmamasına taraftar olduğunu anlayan Gülez, teklifini geri almak zorunda kaldı.

AP iktidarının "istenmeyen ,adam" ilân ettiği üç üyenin değiştirilmesi işlemi gecikiyor, başka formüller bulmak gerekiyordu. Minareye kılıf hazırlamakta zorluk çekilmedi. Enerji Bakanlığı, Genel Kurul toplantısından iki gün önce -27 Nisan-, 1519 sanlı bir vazıyla hissedar Hazineyi temsilen Maliye Bakanlığına başvurdu. Yazıda, hissedarlar Genel Kurulunda seçilen üç üyenin yetersiz olduğu ileri sürülüyor, bu yüzden değiştirilmesi isteniyordu. Maliye Bakanlığı, E-nerji Bakanlığının bu isteğini gereğinin yapılması kaydıyla TPAO Genel Müdürlüğüne bildirdi. Bunun üzerine, üç üyenin muhalefetiyle, 3 üyenin değiştirilmesi için olağanüstü genel kurulun 31 Mayısta toplanması kararlaştırıldı.

29 Nisanda toplanan âdi Genel Kurulda, İdare Meclisi ibra olundu. İşin ilgi çekici tarafı şudur ki, hiçbir hissedar müessese temsilcisi ü-yelerin değiştirilmesi konusunda herhangi bir dilekte bulunmadı. Demek ki, üç üyenin değiştirilmesini sadece AP'li takım istiyordu.

Mayıs ayı, üç üyenin değiştirilebilmesi için Derinerle Gülezin yönettikleri kulis faaliyetine sahne oldu. Ortaklığın en büyük hissedarlarından Maliye Bakanlığı ve E-mekli Sandığı yöneticileriyle temaslar kurularak, olağanüstü genel kurul toplantısının hazırlıkları yapıldı. Artık, üç üye görevlerinden u-zaklaştırılacak, yerlerine AP'li kimseler seçilecekti.

Son gülen iyi güler!

Geride bıraktığımız haftanın başında Salı günü toplanan olağanüstü Genel Kurulda, Enerji Bakanlığının teklifi görüşüldü ve kabul edildi. Böylece, üç üyenin görevi sona ermiş oluyordu. Bundan sonra seçime geçildi. Oylama sonunda, İdare Meclisinde ekonomik bağımsızlık mücadelesi yapan Bozoğlu, Yalçın ve Sengelin yerine, AP eski senatörlerinden Sabahattin Tanman, İpraş rafinerisi Müdürü Hasan Göker ve Mehmet Mutlugil seçildiler. İşte, Turgut Güleze rahat bir "oh" çektiren olay budur.

Emin Bozoğlu
"Petrolleri sattıramam"

Ne var ki olay, aklı başına geldiğinde gene Gülezi rahatsız edecek niteliktedir. Zira, hissedarların olağanüstü toplantıya çağırılması hakkındaki kararla üç İdare Meclisi üyesinin değiştirilmesi hakkındaki karar TPAO Kanunu ve esas mukavele hükümlerine aykırı görülmektedir. Esas mukavelenin 23. maddesine göre, hissedarlar tara--ından seçilen üyelerin değiştirilebilmeleri ancak, seçimdeki usule uymakla mümkündür ve değiştirmeyi haklı gösterecek kanuni bir gerekçenin mevcudiyeti şarttır. Seçimdeki usul, üyelerin âdi genel kurul toplantılarında seçilmeleridir. Oysa, üç üyenin görevlerine son verilmesi ve yerlerine seçim yapılması olağanüstü toplantıda kabul e-dilmiştir.

Gerekçeye gelince: İdare Meclisi üyeleri 29 Nisanda yapıları adi genel kurul toplantısında oybirliği ile ibra edilmişlerdir. İbra edilen İdare Meclisi üyelerinin kısa bir süre sonra değiştirilmesini gerektirecek, ortada herhangi bir sebep mevcut değildir.

Bundan başka T. Ticaret kanununun 366. Maddesi, "bir anonim şirket genel kurulunun olağanüstü toplantıya çağırabilmesi için şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip hissedarlar tarafından yazdı bir talepte bulunulması"nı amirdir. Oysa, TPAO olağanüstü Genel Kurulunun toplanmasında asıl talep, Enerji Bakanlığından gelmiştir!

Görülmektedir ki, AP İktidarı, dikensiz gül bahçesine sahip olabilmek için, kanunları hiçe sayacak kadar ileri gitmeye devam etmektedir ve edecektir.

BİR TÜRK AYDINININ KİTAPLIĞI İÇİN OLMAZSA OLMAZ ESERLER

HAFTANIN "BEST - SELLER" EN ÇOK SATAN 5 KİTABI

1. İsmet Paşayla 10 Yıl . . . . . (M. Toker - Anılar)
2. Ben de Yazdım . . . . . . (C. Bayar - Anılar)
3. Böyle Gelmiş Böyle Gitmez . . (A. Nesin - Anılar)
4. Don Hikâyeleri . . . . . . (M. Şolohov Hikâye)
5. . . . .

(Milliyet'ten)

AKİS YAYINLARI, çıkar çıkmaz "best-seller = en çok satan kitap" olan şeref listesini iftiharla takdim eder.

1 İSMET PAŞAYLA 10 YIL

Birinci Cilt (1954 - 1957 Yılları)

Bu kitap Türkiyede görülmemiş bir ilgi topladı ve ilk dört ayı içinde dört baskısı yapıldı.

2 RUS GELDİ AŞKA, RUSUN AŞKI BAŞKA

Gezi Notları

Bütün kitap tenkitçileri ve fıkra yazarları bir noktada ittifak ettiler : "Şimdiye kadar Sovyetler Birliğini hiç kimse böyle anlatamamıştır ve daha uzun yıllar anlatamayacaktır...

3 İSMET PAŞAYLA 10 YIL

İkinci Cilt (1957 - 1960 Yılları)

Yeni çıkan ve şu anda Best-seller listelerinin 1 numaralı sırasını işgal eden bu kitap Türkiyenin 1960 ihtilaline nasıl gittiğini ve İsmet Paşanın ihtilalden evvel, ihtilâl ve ihtilâlcilerle münasebetinin ne olduğunu ilk defa olarak açıklamaktadır

AKİS YAYINLARI A

AKİS YAYINLARININ özelliği : En kıymetli eserler, en nefis kapak içinde ve en mükemmel baskıyla...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA BULUNUR

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Demirel Kabinesi toplu halde
Bir çuval incire okuyanlar

Durum

Endişe bulutları

Kısmi Senato seçimlerinden sonra Türkiye, yakın tehlikeler içine girmiş bulunmaktadır. Bu teşhis, ilk bakışta aşırı kötümserlik gibi gelebilir. Fakat bu, 5 Haziran gecesi radyolarının başından ayrılmadan seçim sonuçlarını izlemeye çalışan tarafsız çevrelerin görüşüdür.

Gerek 10 Ekim ve gerekse 5 Haziran seçimlerinin sonucundan, AP-nin dışında, hoşnut olanlar varsa, herhalde bunlar, demokratik düzenin Türkiyeye yararlı olmadığını ve olamıyacağını düşünenlerdir. Az gelişmiş bir yapıdaki türk toplumunun hiçbir problemini doğru şekilde çözümlemek isteğinde görünmeyen, sosyoloji, iktisat ve siyasi bilimlerin hiçbir mantığına uymayan bir tutum içindeki AP'nin, "Hamido" ile "27 Mayıs düşmanlığı" ile, "nurculara çatmama" ile kazandığı bu sonuç, bugüne kadarkinden daha da cüretli, daha da sorumsuz bir AP iktidarı yaratacaktır. Bu, önümüzdeki günlerde anlaşılacaktır.

10 Ekim seçimlerinden bu yana tek başına iktidarda bulunan AP, bu süre içinde, içte ve dışta, çeşitli çevrelerle kuracağı yeni ilişkilere uygun bir idarî mekanizma için ortamı hazırlamıştır. Kelimenin tam anlamıyla bir güven oyu mahiyeti kazanan bu son seçimlerden sonra, şimdi AP, özlediği geniş ufuklara yelken açmak üzeredir. AP'nin bu yelken açma politikası, sokağa inmeyen iktisadi ve sosyal meseleleri sokağa indirecektir. Bu meselelerin sokağa inmesi çeşitli çevrelerin tepkisini artıracaktır. Ters yola girmiş olan AP İktidarına karşı bu tepkiler, belki de, iktidarı frenliyemeyen muhalefete karşı da olacaktır. İşte, kısmi Senato seçimlerinin sonuçlarını radyolarından izlemeye çalışan tarafsız çevreleri ürküten gerçek budur. Tarih önünde sorumlu olmak istemeyen herkes bu gerçek üzerine eğilmelidir.

Kapıdaki tehlike

geçimin ve AP'nin yeni tutumunun

gözle görülür ilk sonucu, Devlet Plânlama Teşkilâtı başta olmak üzere, çeşitli kuruluşlarda yer alan dirençlerin birer birer etkisiz hâle getirilmeye başlanması olacaktır.

Geri kalmış ülkeler arasında borcu en ağır olan Türkiyenin ekonomik durumu bugünkü kadar kritik Hale hiçbir zaman gelmemiştir. 27 Mayıs idaresinde Maliye Bakanlığı yapmış olan Ortadoğu Teknik üniversitesi Rektörü Kemal Kurdaşın "Borçlanma meseleleri arttıkça artan ve günün birinde milli haysiyetiyle borçların meydana getirdiği büyük meseleler arasında kolay tercih yapamaz duruma düşen az gelişmiş ülkeler" şeklinde ifade ettiği durum, ağır borçlar altındaki Türkiyenin yakın gelecekte karşılaşabileceği tehlikeleri işaret etmektedir.

Güney Amerika, Ortadoğu ve Uzak Asyada örneği görülen bu çeşit ülkeler, borçlanma politikası yüzünden büyük politik krizler geçirmişlerdir. Amerikan Senatosunda yapılan çeşitli araştırmalar, dış yardımların, dış borçların bu ülkelerde nasıl çarçur edildiğini, kimlerin " cebine girdiğini, her yeni borçlanmadan sonra aranan yeni yeni borçlar için nelerin satılığa çıkarıldığını gözler önüne sermiştir.

İçerdeki gerici çevrelerin cüretini artıran tutumuyla, yabancı sermayenin bugünkü durumu ve geleceği hakkındaki yüksek görüşlülüğüyle, Plân ve ikisadi bağımsızlık

anlayışıyla, "petrollerimizi biz işletemeyiz", "savunmamızı biz yapa mayız" şeklindeki derin inançlarıyla AP'nin en yukardan en alt kademelere kadarki yöneticileri hangi yolun yolcusu olduklarını belli etmişler, İnönünün deyimiyle "ne kumaşı olduklarını" göstermişlerdir. AP yöneticileri içinde, elbette ki durumun vehametini görenler de mevcuttur. Bunların yeni tehlikeler karşısında uyanmaları, şimdiki halde, AP'yi, girdiği yolda durdurabilecek tek ihtimaldir.

Eğer bu böyle olmazsa, Türkiye gibi tarıma büyük ölçüde muhtaç bir ülkede kimyevi gübre politikasını, gübre sanayii etüdlerini Plânlama Teşkilâtından alıp Amerikan Yardım Teşkilâtına bırakan, pipetine, rafineriler, petrol ürünlerinin dağıtım ve satışı, devlet kurumlarının milli petrol kuruluşlarından alışveriş etmeleri gibi konularda anlaşılması güç düşünceler taşıyan AP yöneticileri memleketin başına büyük meseleler açacaklardır.

Geçtiğimiz hafta içinde

AP yöneticileri, iktidara geldiklerindenberi, kendi ortamlarını hazırlamanın dışında, Maden Kanunu, Petrol Kanunu, yabancı sermayenin yeni bir mekanizmaya bağlanması, Sanayi Kanunu gibi, iktisadi konularda açık bir değişiklik gerçekleştirememişlerdir. Ancak unutulmamalıdır ki, Maden Kanunumda yapılacak' değişikliklerin amacı, "yabancı sermayeye madencilik alanında yerli sermaye ile eşit imkân ve haklar sağlamak, Petrol Kanunundan atılması istenen tüketme payını, yabancı sermayeli şirketler de dahil, maden şirketlerine tanımak"tır. Petrol Kanununda milli şirket için ruhsatname tahdidinin kaldırılacağı yoktur. AP, petrol şirketleriyle mücadele etmek yerine, "yabancı petrol şirketleriyle dostça pazarlığı, iki iş adamı gibi konuşmayı" tercih ettiğini en yetkililerinin ağzıyla ifade etmektedir.

Petrol Dairesi Başkanı Osman Tolunla, TPAO Genel Müdürü Turgut Gülezin, kısmi Senato seçimlerinden bir gün önce düzenledikleri bir çeşit basın toplantısında ortaya çıkan gerçekler çok ilgi çekicidir. Türkiyede petrol tüketimi hızla artmaktadır. Bunu gören yabancı petrol şirketleri, mevcut rafineri kapasitelerini artırmanın peşine düşmüşler ve geçen yıllarda Petrol Dairesine, Ataşın genişletilmesi için başvurmuşlardır. Genişletilmesinden sonra piyasayı kapacak olan yabancı şirket rafinerileri, kurulması düşünülen milli rafineriye hayat sahası bırakmayacaktır. TPAO'nun görevden alınan eski Genel Müdürü Dr. İhsan Topaloğlu, Petrol Ofisindeki Genel Müdür Yardımcılığından çekilen Özer Derbil, yabancı şirketlerin bu oyununu önlemek istemişler, Petrol Kanunundaki haklarını kollanarak, Petrol Dairesine itirazda bulunmuşlardır. Yabancı şirketler de aynı şekilde bu sefer milli rafinerinin kurulmasına itiraz ederek- Petrol Dairesine başvurmuşlardır. Memleketteki baskılardan korkan AP'nin Enerji Bakanı İbrahim Deriner ise Petrol Dairesinden görülmemiş bir karar çıkartmış, -aslında bu, Demirel ve Turgutun etkisiyle olmuştur, Ataşın genişletilmesine itiraz etmemiş, ilk bakışta "ne şiş yansın, ne kebap" denilebilecek bir kararla Petrol Dairesi işi geçiştirmeye çalışmıştır. Ancak durum hiç de böyle değildir.

Petrol Dairesi, yabana şirketlerle TPAO'nun isteklerim incelemiş ve her ikisini birden haklı bulmuştur. Her önüne gelene "haklısın" deyişine kızan karısına Nasreddin Hocanın söylediği "hanım, sen de haklısın" sözüne benzer bu kararla hem yabancı şirketlere rafinerilerini genişletme izni verilmiş, hem de TPAO'ya bir rafineri kurulması izni verilmiştir. Fakat, yabana şirketlerin gelecek yıl bitirecekleri bu genişletme projesine karşılık, milli rafinerinin ne zaman kurulmaya başlanacağı, kime kurdurtulacağı, nereden kredi bulunacağı 40 milyon dolarlık projenin yüzde 75'i dış krediyle sağlanacaktır- henüz hiçbir şekilde belli değildir.

Yarınki günler

Sovyetlerle bir süredir devam eden büyük sanayi projelerinin finansmanı görüşmelerinden en ufak bir sonuç alınamayacağı artık kesindir. Geleneksel ihraç mallarımıza devamlı, hazır bir pazar sağlıyacak, yüzde 2.5 gibi çok düşük bir faizle açılacak ihracat kredileriyle kurulması en yakın gösterilen rafineri projesi bile güme gitmiştir. Toplantıda konuşan TPAO Genel Müdürü Turgut Gülez, Japonyadan bahsetmiş, Kuveytten bahsetmiş, Amerikadan bahsetmiş ve Sovyetlerin rafineri kurma ihtimalini, kimseyle kesin hiçbir öngörüşme yapılmadığı halde, "Sovyetler geç kuruyorlar", "pahalı yapıyorlar", "Sovyetler rafineri alanında geridirler" gibi sözlerle şimdiden bir tarafa atmıştır. Turgut Gülezin genel müdürlüğe getirildiği ikinci günde verdiği demeçte "Biz memur adamız. Politikacı değiliz. Bize ne emir verirlerse, onu yaparız" dediğini hatırlayanlar, Sovyetlerin rafineri kurma ihtimali karşısında söylediği sözlerin kimlerden geldiğini anlamakta güçlük çekmediler.

Milli rafineri için gene Batı ülkelerinden kredi aranacak, stratejik yatırım projeleri için Batıdan kredi bulamıyan Türkiye bu işi uzun süre yapamıyacaktır. Nitekim enerji ve ağır sanayi alanlarında yer alan 8 temel proje için de Batıdan yıllarca kredi aranmış, 1964 yılında bu projeler için bulabildiğimiz krediler, istediğimizin 70'te biri olunca, ertesi yıldan itibaren Sovyetler Birliği ile bu temel projelerin finansmanı için müzakerelere girişilmiştir. Bu projelerden biri de, kurulması düşünülen rafineridir. Rafineri konusunda Sovyetlerle anlaşmaktan kaçman AP İktidarı, şimdi tekrar 1964 başlarındaki şartlara, hem de çok daha zayıf bir pozisyonda, girmektedir.

Nato

Neresinden yenilemeli?

NATO çevrelerinde pek iyi tanınan bir norveçli diplomat, geçen hatta konuştuğu bir gazeteciye, "eğer günün birinde Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı çökecek olursa, bu, mutlaka, onu ayakta tutabilmek amacıyla yapılan yazışmaların ağırlığı yüzünden olacak" dedi. Gerçekten, şu sırada NATO'nun durumunu bundan daha iyi anlatan başka bu söz bulunamaz.

Şu satırların okunduğu sırada, Kuzey Atlantik Andlaşması Konseyi, Brükselde, Dışişleri Bakanları seviyesinde yapacağı toplantılarına başlamış bulunmaktadır. Resmi ağızlarını söylediklerine bakılırsa, bu toplantıların amacı, Fransanın NATO'dan çekildikten sonra ortaya çıkan durumu tartışmak ve bu yüzden Avrupa savunmasında beliren gediği kapatmak çarelerini araştırmaktır. Bilindiği gibi, Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle Kuzey Atlantik Andlaşmasının 1969 yılında dolacak yirmi yıllık süresinin bitimini bile beklemeden Fransayı NATO'dan çektiğini açıklarken, fransız topraklarında bulunan NATO kurumlarının ve onların yanısıra da amerikan birliklerinin başka yerlere taşınmasını istemişti. De Gaulle bu davranışıyla NATO savunma düzeninde büyük boşluklar yaratırken, ortaya bir de teşkilâta yeni bir merkez bulmak sorunu çıkarmıştır. Tabii, Fransadan çıkarılan amerikan üslerinin nerelerde ve nasıl kurutacağı sorunları da cabası!

NATO'nun yeni merkezi neresi olacaktır? Uzun bir süredir tartışılagelmekle beraber, bu sorunun kesin karşılığı henüz bulunmuş değildir.- Anlaşıldığına göre; amerikalı yöneticiler, Paristen alınacak NATO karargâhını gene bir Avrupa ülkesine taşımak taraflısıdırlar. Fakat şimdiye kadar ortaya İngiltereden başka gönüllü çıkmamıştır. Ortalıkta bir ara Brükselin adı dolaşmışsa da, Belçika hükümeti iç politika endişeleriyle buna pek yanaşacağa benzememektedir. Nitekim Lüksemburg da, aynı endişelerle, NATO Kolejini kendi topraklarına kabule yanaşmamıştır. Eğer Brüksel toplantısında da bunlara Avrupada bir yer bulunamazsa; o zaman Manşın ötesine taşlamaktan başka çare kalmıyacaktır.

General De Gaulle
Bayrağı çekti!

Birine evet, birine hayır

Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle'ün insanları şaşırtıp düşündürmekten pek hoşlandığı ötedenberi bilinen bir gerçektir. Fakat NATO konusunda aldığı kararlar, akılları, şimdiye kadar olmadığı biçimde karıştırmıştır. Gerçekten De Gaulle Fransayı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtından çekmek le birlikte, Andlaşmadan çekmiş değildir. Başka bir deyişle, Fransa şimdi gene bu Andlaşma içindedir. ancak onun etrafında kurulan askeri teşkilâttan çekilmiştir. Bu durumda, Andlaşmayla kurulan siyasal kurumların Fransadan çıkarılmasına lüzum yoktur. Meselâ konsey ve sekreterlik Fransada kalabilecektir. Ancak bunlar askeri teşkilâtla çok yakından bağıntılı oldukları için, bazılarına göre, konsey ve sekreterliği de NATO'nun yeni merkezine taşımak gereklidir. Fakat bazıları da bunun De Gaulle'ü büsbütün kızdıracağını ve andlaşma ile olan son bağlarını da kesmeye zorlayacağını düşünerek, o kadar ileri gidilmesine taraftar görünmemektedirler.

Ancak, Brükselde toplanan NATO Dışişleri Bakanlarının karşıkarşıya bulundukları en önemli sorunlar bunlar değildir. Biraz sıkıya düşülünce NATO'ya elbette ki yeni bir merkez bulunacaktır. Asıl güçlükler, başka taraftadır. Bir kere, NATO merkezinin ve Fransadan çıkarılan amerikan üslerinin yeni ülkelerdeki kuruluş giderleri nasıl karşılanacaktır? Gerçi De Gaulle, Fransanın bunların bir kısmına katılacağını açıklamıştır ama, asıl yük geride kalanların sırtına yüklenecek tir. Birleşik Amerika ötedenberi av rupalı müttefiklerinin ortak savunma giderlerine yeteri kadar katılmadığından şikâyetçidir. Şimdi, Fransanın davranışı yüzünden çıkacak yeni masraflarda, NATO içindeki dostlarından daha büyük anlayış isteyecektir.

De Gaulle'ün izindekiler

Brüksel toplantısına katılanların önüne gelecek güç sorunların bir başkası, belki de en önemlisi, Fransanın NATO'dan çekilmesinden sonra Avrupa savunmasında bu yüzden açılan gediğin nasıl kapatılacağıdır. Üstelik, şu sırada, en kodaman NATO üyelerinin bile, daha başka nedenlerle de olsa, De Gaulle'-

ün izinden giderek bu gediği büyütmek eğiliminde olduklarını gösteren belirtiler vardır. Londranın ünlü "The Times" gazetesinin geçen hafta başında verdiği bir habere göre, Birleşik Amerika, Avrupadaki birliklerini önemli biçimde azaltmayı düşünmektedir. Bu azaltma. Amerikan Savunma Bakanı McNamara'nın kurmak istediği yeni amerikan askeri düzeninin ilk uygulaması olacaktır. McNamara'nın kurmak istediği bu yeni düzene göre amerikan kara kuvvetleri Birleşik Amerikada üslenecekler, fakat gerektiği zaman, şimdi yapımına girişilen dev taşıt uçaklarıyla dünyanın her tarafına aktarılabileceklerdir. Öteyandan, eğer bir fırsatını bulursa. İngiltere de Federal Almanyadaki birliklerinin sayısını azaltmak istemektedir. Bilindiği gibi İngiltere bugün NATO çerçevesi içinde, Renin doğusunda üç tümen asker bulundurmaktadır. Bu tümenler İngiltereye her yıl 80 milyon sterline patlamakta ve ingiliz dış ödeme dengesi her yıl 65 milyon sterlin açık vermektedir. Erhard hükümeti, ingilizlerin, Batı Almanyanın hiç değilse bu kuvvetlerin giderlerinden bir kısmım sağlaması yolundaki çabalarına şimdiye kadar hiçbir olumlu cevap vermiş değildir.

Federal Almanyada asker bulunduran devletler yalnız Birleşik Amerika ve İngiltereden ibaret değildir. Fransanın da Renin doğusunda 70 bin kişilik bir kuvveti vardır. Ancak De Gaulle, Fransayı NATO'dan çektikten sonra bu kuvveti de NATO kumandasından almış ve milli kumanda altına koymuştur. Birleşik Amerika ve Federal Almanya, Fransanın NATO ile hiç değilse bir ucundan ilişkilerini koruyabilmek için, bu kuvvetlerin Federal Almanyada kalabilmesini, yeniden şu veya bu biçimde ortak kumanda altına girmeleri şartına bağlamaya çalışmaktadır. Fakat De Gaulle, bu konuda fazla ısrar edilirse, askerlerini Federal Almamadan çekecek kadar ileri gideceğini kimseden gizlememektedir.

Almanyanın korkuları

Ülkesindeki bütün müttefik kuvvetlerin durumunun aynı zamanda tartışılmaya başlanması, Federal Almanyayı güvenliği bakımından büyük endişeye düşürmüş bu-

Andrey Gromiko
Zirvede buluşalım!

lunnaktadır, Bu endişe, bundan bir süre önce Sovyetler Birliği tarafından ortaya atılmış bir teklifin Danimarka tarafından benimsenip Brüksel toplantısına getirilmesi üzerine daha da artmış olsa gerektir. Bilindiği gibi, geçtiğimiz Nisan sonlarında İtalyayı ziyaret eden Sovyet Dışişleri Bakanı Gromiko, Avrupa güvenliğini ilgilendiren sorunlarda Doğu ile Batı arasında bir anlaşma zemini aranması için Avrupa devletleri arasında bir zirve konferansı toplanması teklifini ortaya atmıştı. Eğer toplanabilirse; bu konferansta Orta Avrupada askerlikten arınmış bir bölge kurulması" konusunun tartışılacağına şüphe yoktur. Tabiî bu bölgenin içine en başta iki Almanya girecektir. Bundan başka Sovyetler, Federal Almanyanın çekirdekli silâhlar üzerinde hiçbir biçimde söz sahibi olmamasını da istemektedir ki, bu istek de Bonn'da şüphe ile karşılanmaktadır.

Brükselde NATO'nun kendini yeni dünya gerçeklerine uydurması sorunu tartışılırken, askerî durum en öne alınacaktır gibi görünmektedir. Özellikle Federal Almanya, McNamara'nın klâsik kuvvetlerin kullanılması ilkesine dayanan "esnek karşılık" teorisinin bir tarafa bırakılmasını ve bunun yerine bir saldırı karşısında hemen ve geniş çaplı bir nükleer karşı - saldırı anlamına gelen "kütle halinde misilleme" teorisinin benimsenmesini isteyecektir. Çünkü, Fransanın NATO'dan çekilmesi, klâsik kuvvetler alanında üstünlüğü Sovyetler Birliğine bırakmıştır.

Nükleer silâhların bu derece gelişmesi üzerine bugün dünyada kurulan dehşet dengesi döneminde, bu çeşitli teorilerin ne işe yarayacağını anlamak insana gerçekten pek güç görünmektedir. Avrupada şu veya bu biçimde başlayacak bir savaş, dünyanın sonu demek olacaktır. Onun için eğer NATO gerçekten barışın bekçisi olmak istiyorsa, bu uygulanması güç teorileri, daha doğrusu tehlikeli spekülâsyonları bir tarafa bırakarak dünyadaki çıban başlarına barışçı tedaviler aramaya başlamalıdır.

Ve o hiç bir şey demedi

Heinrich Böll'ün romanı, çeviren Behçet Necatigil
Yirminci Yüzyıl Klâsikleri 3, İstanbul 1966, 182 sayfa 6 lira.

HEİNRİCH BOLL, İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI ALMANYASININ EN ÜNLÜ YAZARLARINDAN BİRİSİ. NE VAR Kİ TÜRKİYEDE HENÜZ YETERİNCE TANINMİYOR. MAMAFİH BİR ŞANSI VAR: ALMANCA BİLMEYEN TÜRK OKUYUCU İÇİN UZUN YILLAR MEÇHUL KALDIKTAN SONRA, KISA ARALIKLARLA, ARDIARDINA UÇ ÖNEMLİ KİTABI BİRDEN DİLİMİZE ÇEVRİLDİ. BÖYLECE DE, HEİNRİCH BÖLL'ÜN TADINA VARMAK İSTEYEN OKUYUCULAR, KENDİSİNİ RAHAT RAHAT TANIMAK İMKANINA KAVUŞACAKLAR.

"Ve o hiç bir şey demedi", yazarın "Ademoğlu nerdeydin?" adlı, İkinçi Dünya Savaşını anlatan romanından sonra kaleme aldığı, savaş sonrayı Almanyasını anlatan bir roroman Yazarın dilimize kazandırılmış plan öteki kitabı ise, Hayrullah Örsün çevirdiği ve yazarın romana geçmezden önce yazdığı hikâyelerden bir kısmını içine alan "Savaş Bitince" adlı kitaptır.

"Ve o hiç bir şey demedi "de yazarın anlattığı hikâye kısaca şudur: Yanmış yıkılmış savaş sonrası Almanyasında, fakir bir karı-koca, o yılların Almanyayı kasıp kavuran mesken sıkıntısı içinde, erkeğin girip (girip çıktığı savaşın verdiği moral yıkıntıyı da beraberlerinde sürükleyerek yaşamaya çalışmaktadırlar. Savaş sonrası Almanyası, koyu bir taassup içinde çeşitli dini baskıların altındadır. Savaş bitmiş, Almanya yenilmiş, yaşama şartları çok kere sâvaştakinden de. daha fazla zorlaşmıştır. Kan-koca ve üç çocukları, gecekonduya pek benzeyen bir tek odada yaşamak durumundadırlar. Bitişikteki odada, sabahtan akşama kadar sevişen bir çift, dindar geçinen zengin ve işini bilir insafsız bir evsahibi vardır. Adam, kendisini, karısını ve üç çocuğunu geçindirebilmek için girdiği işten aldığı para ile geçinmek imkânını bulamamaktadır. Arkadaşlarının, gözlerinin önünde ölüp gittiklerini gördüğü savaş, adamı yıkmıştır. Bulabildiği tek kurtuluş yolu, kendisini alkole vermektir. Bitişik odadan gelen sesler, evsahibinin nemrut yüzü, adamı çılgına çevirmektedir. Evini bırakır gider. Artık yattığı yer belli değildir. Bir yaşama savaşı vermektedir ama, bu savaş, umutsuz bir savaştır. Ayın başında aldığı paranın en büyük kısmını karısına ve çocuklarına gönderir, ek işler bulur, öğretmenlik yapar, ders verir ve bu parayla da kendisi geçinmeye çalışır. Karısını ve çocuklarını çok sevmekte, onlardan kopamamaktadır.

Kadının yaşama savaşı ise daha başkadır. O da kocasını sevmekte, kocasının savaş boyu ve sonrası geçirdiği ruhi buhranları bilmekte, çocuklarına kanat germek için çırpınmaktadır. Oturdukları tek odada onun da savaşı, duvarlardan durmadan dökülen kireçleri silmek ve temizlemek, çocuklarına babalarının yokluğunu hissettirmemek ve kocasının, şayet para bulabilirse, kendisine edeceği telefonu beklemektedir. Haftanın tatil günleri, karı-kocanın buluşabildikleri, başbaşa olabildikleri, bir otel odasında yatabildikleri tek mesut günleridir.

Heinrich Böll'ün romanının ana teması bu kadar basit, bu kadar açık ve bu basitlikle açıklığa rağmen sürükleyicidir. Okunmaya başlandığında daha ilk sayfalarından yazarının ustalığı anlaşılan romanda, İkinci Dünya Savaşı sonrası fakir alman halkının dramını bulmak mümkündür. Gerçi bu fakirlik, bizim toplumumuzun fakirliğinden, fakirlik anlayışından, yaşama savaşı, memleketimizde verilen yaşama savaşından oldukça farklı gibidir ama, ana çizgi, bizde olduğu gibi dünyanın her ülkesinde öylesine benzer bir çizgidir ki, "Ve o hiç bir şey demedi"yi okurken, insanlığın ortak kaderini bulmak, hattâ bulmaktan öteye, âdeta elle tutar gibi hissetmek mümkündür. Oğuz Akkanın, Nobel Yayınlan serisinden sonra başladığı Yirminci Yüzyıl Klâsikleri serisinin üçüncü kitabı olan "ve o hiç bir şey demedi" kitabını okuduktan sonra, aynı seriden yayınlanan "Ademoğlu nerdeydin?"i okumamak mümkün değildir.

Çanlar kimin için çalıyor?

Ernest Hemlngway'ın romanı, çeviren Nureddin Özyürek, Varlık Yayınları, Büyük Eserler Kitaplığı serisi 87, Varlık Yayınlan sayı 1213, İstanbul 1966, 456 sayfa 8 lira.

CANLAR KİMİN İÇİN ÇALIYOR" ADI, TÜRKİYEDE BİR HAYLİ ÇOK BİLİNEN ADLARDAN BİRİDİR FİLMİYLE, ŞİMDİYE KADAR YAPILMIŞ ÇEŞİTLİ ÇEVİRİLERİYLE "ÇANLAR KİMİN İÇİN ÇALIYOR", DAKTİLO KIZLARIMIZIN BİLE HAFIZALARINDA YER ETMİŞ BİR KİTAPTIR. AMERİKAN EDEBİYATININ EN SOYLU YAZARLARINDAN ERNEST HEMİNGWAY'IN BU ROMANI İÇİN, DÜNYANIN PEK ÇOK YERİNDE OLDUĞU GİBİ, TÜRKİYEDE DE ÇOK SÖZ KONUSU EDİLDİ. NE VAR Kİ, BÜTÜN BU TANINMIŞLIĞINA RAĞMEN, TÜRKİYEDE OKUYUCU, BUGÜNE DEK, VARLIK YAYINEVİNİN YAYINLARI ARASINDA YER ALAN TERCÜMESİNE KADAR, "ÇANLAR KİMİN İÇİN ÇALIYOR'UN TAM BİR TERCÜMESİNİ, TÜRK DİLİNDE OKUMAK İMKANINA SAHİP OLMADI

Hemingway'ın Nobel edebiyat ödülünü almasından çok daha önceleri dahi, pek çok amerikan yazarı gibi, bu yazar da ülkemizde tanınmak, eserleri dilimize çevrilmek imkânına kavuşmuştur. Nitekim "Çanlar kimin için çalıyor "da, günümüze dek, dilimize eh çok çevirisi yapılan ünlü romanlardan biridir. Ne var ki, Babıâli kitapçılığının kapkaç ticaret usulleri, ünlü romanları, çevirenin ve daha çok da yayımcısının keyfine göre orasından burasından budayarak, ehven satışlı kitap haline getirmek eğilimi, çağımızın en büyük romancılarından biri olan, hayatı baştan aşağı bir macera romanı havası içinde geçen ve ölümüyle bile bu havayı bozmayan Hemingway'ın romanının eksiksiz bir tercümesini, türkçeden başka dil bilmeyen okuyuculara okumak

imkânını vermemiştir. Onbeş - yirmi yıldanberi adı Türkiyede bilinen Hemingway, ilk defadır ki "Çanlar kimin için çalıyor"la, Varlık Yayınevinin sayesinde türk okuyucusuna sunulmaktadır, "İhtiyar Balıkçısından "Nehrin Ötesine" kadar çeşitli romanlarıyla türk okuyucusunun hafızasında yer eden Hemingway'm bu romanı, İspanya iç savaşını dile getirmektedir.

İkinci Dünya Savaşını yaratan temel sebepleri de ortaya koyan, günümüzün Doğu - Batı çatışmasının kaynağında yatan nedenlere ışık tutan "Çanlar kimin için çalıyor" adlı roman, masabaşı yazarlığının son bulduğu, romanların bizzat yaşanarak yazılmaya başlandığı, gerçekçiliğin tam anlamıyla romantizmle sarmaşdolaş olduğu devrin başlangıcını müjdeleyen kitaplardan biridir.

Hemingway'm bir savaş muhabiri olarak Cumhuriyetçiler cephesinden izlediği bir savaşın hikâyesi olan "Çanlar kimin için çalıyor", yüzyılımızın en büyük sanat eserlerinden ve klâsiklerinden biri olarak yarına kalacak bir romandır. Yazarının Nobel ödülü ile taçlandırıldığı bu kitabında Hemingway, çağımızın dramım dile getirmektedir. "Çanlar kimin için çalıyor'un daha önce yayınlanmış çeşitli çevirilerini okumuş ve romana yabancı olmayan kişiler bile, Varlık Yayınları arasında yer alan bu tam çeviriyi alıp mutlaka okumalı, daha önceki çevirilerin ne kadar yetersiz olduğunu görmelidirler.

Ernest Hemingway
Yaşanmış anılar

Böyle gelmiş, böyle gitmez

Aziz Nesinin otobiyografisi.
Düşün Yayınevi yayınları, İstanbul **1966,** İsteme adresi, Cağaloğlu, Nuruosmaniye **cad.** Atasaray No: 206, Birinci cilt 448 sayfa, 15 lira.

AZİZ NESİN YAŞAYAN TÜRK MİZAH YAZARLARININ, HATTA DAHA İLERİ GİDEREK SÖYLEYECEĞİM, DÜNYA MİZAH YAZARLARININ, TÜRKÇENİN MİLLETLERARASI OLMAYAN DAR KAPANI İÇİNE SIKIŞMIŞ KALMIŞ, AMA YILMAMIŞ, BUNU YIRTMASINI BİLMİŞ, DOĞUYA KADAR BATIYA DA AÇILMIŞ "BARBAR TÜRK" KAVRAMINI, TÜRKLERDEN DE BÜYÜK USTALAR YETJŞİR" KAVRAMI İLE DEGİSTİRMESİNİ BİLMİŞ BİR YAZARDIR.

1948'den bu yana Aziz Nesinin yazdıkları toplansa, insan boyunu geçen bîr ciltler yığını meydana getirir. Memleketimizin kahrolasıca hayat şartları içinde durmadan yazmak, yaşamak için yazmak zorunda kalmış, başına onbinde birimizin bile gelmemiş felâketler gelmiş ve bunlara göğüs germiş bir yazar olarak Aziz Nesin, okuyucularının siyasi tandaşları ne olursa olsun, bugün değilse bile yarın, hatırası önünde saygıyla eğilinecek bir yazardır. Aziz Nesin iyi bir gazeteci mi? İyi bir oyun yazarı mı? Hatta tüm yazdıkları ile iyi bir mizah yazarı mı? Bütün bu sorulara toptan bir evet cevabı vermek belki tartışmalara yol açar. Ama bir gerçek var ki o da, Aziz Nesinin, Türk Edebiyatının yarınlara kalabilecek iki-üç yazarından biri ve belki *de* başta geleni olduğudur.

Aziz Nesin
Usta mizahçı

İnandığı yolda dosdoğru yürüyen, sanatı sanat için bir eğlence vasıtası saymayıp toplumun yararına kullanan bir usta olan Aziz Nesinin son kitabı "Böyle Gelmiş, Böyle Gitmez" kendi hayat hikâyesini anlatmaktadır. Daha önce Akşam Gazetesinde tefrika edilen iki bölümlük ilk- ciltte Aziz Nesin, doğumundan oniki yaşınaa kadar olan hayat hikâyesini anlatmaktadır. Oniki yaşına, annesinin öldüğü güne kadar geçen hayat hikâyesi... 1915 - 27 yılları arasında yaşamış bir çocuğun hayat hikâyesi...'. Şayet bunu yazan ve bizzat yaşamış olan Aziz Nesin gibi bir büyük usta olmasa, 448 sayfalık bir kitabın insanı boğucu olduğu söylenebilir. Ama Aziz Nesin bu kitabında öylesine kendisini vermiştir, o yılların havasını öylesine ortaya koymuştur ki, "Böyle Gelmiş, Böyle Gitmez" okunmaya başlandığında elden bırakılmayacak bir kitap olmaktadır. Yazarın hayat hikâyesinin, gerçekten öğrenilmeye ve izlenilmeye değer hayat hikâyesinin devamı olacak ikinci ve üçüncü ciltlerin de çıkması, Türk Otobiyografi edebiyatına şimdiye kadar eşi yazılmamış bir eser kazandıracaktır.

İlhami SOYSAL

Tüli'den haberler

Sosyetede co-existence

İstanbulun zengin dullarından Şehrin Bezmenin, sol eğilimli gazetecilerden Muammer Erol ile evlenmesi çeşitli yorumlara yol açtı. Kimi bu evliliği "sosyalist erkeklerin zaferi" diye karşılıyor, kimi "aşk içinde co-existence" diyor. Kim ne derse desin, geçtiğimiz haftanın ortasında Belediye Başkanı Haşim İşcanın kıydığı nikâhtan sonra Yeşillköyde Çınar otelinde birkaç gün kalan yeni evliler çok mesuttular. Söylendiğine göre, Bezmen ailesi, bu evlilikten önceleri pek hoşlanmamış. Fakat, Muammer Erolu yakından tanıdıktan sonra, onun bir umacı olmadığını görüp, kardeşlerine saadetler dilemişler.

Yeni evlilerin Çınara geldikleri akşam, Refik Bezmenin kızı Vedia Ekemen de Zeki Ekemenle onikinci evlilik yıldönümünü kutluyordu. Tanıyan - tanımayan, herkes merakla Muammer Erolu inceledi. Tanınmış bankacılardan İzzet Cintav bir düğün pastasıyla yeni evlileri tebrik etti. Şermin Erol, Dior'un orijinal modeli rubi elbisesi içinde çok heyecanlıydı. Zaten Ekemenlerin, misafir sayısı yüz kişiyi bulan yemeği; tanınmış avrupa terzilerinin orijinal modellerinden bir defileyi hatırlatıyordu. Dior, Balmaine. Chanel modaevlerinin elbiseleri yanında ermeni sosyetesinin kadınlarından Anni kuyumcuyan da, Prenses Süreyyanın Romadaki terzisi Schubert'ten siyah bir elbise giymişti. Partinin şıklığı kadar, neşesi de yolundaydı. Geç saatlere kadar devam etti, Avrupa yolculuğundan dönenlerle Alanya tatilinden dönenler birbirlerine yol hatıralarını anlattılar. Alanyada geçen tatilin hatıraları daha parlak olsa gerek. Akdenizde denize giren grup, İstanbula birkaç yaş geçleşerek dönmüş.

Buyursunlar!

Tunusun Ankara temsilcileri, bağımsızlığının onuncu yıldönümünü, Ankara CHP senatörü Hıfzı Oğuz Bekatadan kiraladıkları yeni binalarında, büyük bir kalabalıkla kutladılar. Aslında Bekatalar evi ay sonunda teslim edeceklermiş, bayram şerefine, bir gün için salonlarını açmışlar. Bayan Bekata da evsahibelik görevlerini paylaşıyor, evin gerçek sahibesi olarak ortalarda dolaşıyordu. Dışişleri Bakanı Çağlayangil elçiliğe yalnız geldi, çok kalmadan - gitti. O akşam radyoda konuşacakmış, acelesi vardı. Tunusun İstanbul . fahri konsolosu Reşit Kâtiboğlu, Habib Burgiba ve eşinin yaz aylarını İstanbulda geçirmekten çok hoşlanacaklarını söylüyordu.. Bayan Burgiba birkaç yıl önce de gelmiş, İstanbulda, tanınmadan bir tatil geçirmiş. Fakat bu sefer tanınmaması mümkün değil. Zira, resmi ziyaretlerinde çok dolaş-

Tunus Büyükelçiliğinde **ki yemekten bir görünüş**

Diplomatlar eğleniyor

tılar ve kendilerini tanımayan kalmadı. Tatil için de, resmi ziyarette olduğu gibi, doksan kişilik bir grupla gelirlerse turizm bakımından hareketli bir yaz geçer. Buyursunlar!

Londra yolunda

Dışişleri Genel Sekreteri Halûk Bayülkene, Majestelerinden beklenen agreman geldi, Bayülken Londra yoluna yöneldi artık. Galiba Temmuz başında yola çıkacak. O yola çıkadursun, Dışişleri Bakanlığının koridorlarındaki fısıltılar büsbütün fazlalaştı, herkes yeni kararnamelerin ne zaman çıkacağını, kimin nereye gideceğini, kimin nereden döneceğini tartışıyor. Zeki Kuneralp Genel Sekreterlik görevine başlayıncaya kadar bu tartışmalar devam edeceğe benzer.

Yeni Londra sefiresi Valiye Ba--lken, geçtiğimiz hafta bir çay vererek, Bakanlık Umum Müdürlerinin eşlerini topladı. Çayda, eskiden aileden olan Nur Kızılyel de vardı. Hâttâ birçok kimse, çayın onun şerefine verildiğini düşündü. Fakat, değildi. Valiye Bayülken, Orta Doğudaki imtihanları yüzünden başka zaman böyle bir fırsat bulamayacağı için arkadaşlarını toplamıştı, saatler veda havasında geçti.

Amiralin gözlüğü

Sovyet Büyük Elçisi Rijof gittikten sonra Duayen olan Polonya Elçisi Gebert ve eşi, elçilikte bir kokteyl verdiler, bir de, meşhur Chopin filmini gösterdiler. Bu film birkaç yıldanberi gösterilir. Polonyada modern filmcilik de çok ileri. Fakat Gebert ve eşi, nedense ankaralılara Chopin filmini göstermeyi tercih ediyorlar. Herhalde, türkler Chopin'in müziğinden çok hoşlanıyorlar, diyedir.

Kokteyl hayli kalabalıktı, Hava Kuvvetleri Komutanı Tansel, Genel Kurmay İstihbarat Başkanı Amiral Sezai Orkunt, Tuğamiral Haluk Samyeli, tabii senatör Selahattin Özgür, Sami Küçük, Suphi Karaman Haydar Tunçkanat, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Be--ice Boran, Rıza Kuas ile misafirlerin politik bir görünüşü vardı. Film seyredildikten, karanlıkta biri: "Amiral Orkunt!" diye sesleniyordu, elinde bir gözlük taşıyordu. Orkunt gözlüğünü unutup gelmiş. Bu durumda, Chopin filmini iyi seyredip etmediği biraz şüpheli.

BERBERLER YARIŞMASI
Ankarada kadın berberleri arasında yapılan yarışmada birinciliği, "Ümit Yolu" adını verdiği saç tuvaletiyle İbrahim Güngör, ikinciliği ise "Kader Yolu" adlı saç tuvaletiyle Can Yağız kazanmışlardır. Resimde birinci ve ikinci gelen saç tuvaletlerini sunan mankenler görülmektedir.

Müsteşar bey duymasın!

Şef Hikmet Şimşek, Fransız Radyo-Televizyon Oda Orkestrasının davetiyle, 16 Haziranda bir konser yönetmek üzere, hafta içinde Parise gitti. Şimşek, AP'li Kültür Müsteşarının şahsi düşmanlığı yüzünden, bir süredir, değil yurt dışına, İstanbula dahi gidememekteydi. Davetin, Orkestranın tatiline rastlamış olması, Kültür Müsteşarının kollarını bağlamış bulunmaktadır.

Hikmet Şimşeğin programında Adnan Saygunun 1. Senfonisinin de bulunması, konsere ayrı bir hava vermektedir.

Milli eğitimde dış yardım

New York'dan gelen bir haber, Washington ve New York'daki türk kadınların Fuat İzerin bakırlarını satarak para topladıklarını, bu parayla Anadoluda bir köy okulu yaptırmak istediklerini bildiriyor. Paristeki türk kadınlar da bir komite kurmuşlar. Londra, Brüksel ve Cenevredeki türk memurların eşleriyle işbirliği yapacaklar, para toplayarak, onlar da Anadoluda bir okul yaptıracaklarmış. Yurt dışındaki türk kadınlar, başımıza ne geliyorsa karacahillikten geldiğini anlamışlar artık. Hele şu son seçimlerden sonra anlamayan kaldı mı ki?..

Babil kulesi gibi

Şu günlerde Antalya kıyıları, Alanya motelleri, hele Sidede Suat Şakirin -Halikarnas Balıkçısı- moteli Babil Kulesini hatırlatıyor. Dünyanın her köşesinden her türlü insan burada. İtalyan televizyoncuları, Christian Dior'un mankenleriyle tatile çıkan zengin fransızlar, İstanbul, Ankara sosyetesinden biçok kişi, aktris Şirin Devrim, ressam Aliye Berger, füze rampalarında görevli amerikan subayları... Suat Şakir, bu Babil Kulesini espriler, hikâyelerle maşallah güzel idare ediyor. Şirin Devrim de Sidede çok mesut. Birkaç yıldanberi Sidede bir ev alıp tatillerini geçiren amerikan karı-koca, Washington Post gazetesinin sahiplerinden Frendly ve eşi de Sideye ayrı bir hava veriyorlar. Geceleri Aspendos tiyatrosunda Bach'dan, Beethoven'den plâklar çalarak, bu eski tiyatroyu seslendiriyor, Akdenizin dalgalarına ölümsüz sanatçıların sesini karıştırıyorlar.

Hâlâ defile!

Bahar bitti, yaz geldi, fakat defilelerin sonu gelmedi. Olgunlaşma Enstitüsünün çamaşır defileleri, Sevim Butikin Gölbaşında Mogan Klüpte plaj elbiselerini gösteren defilesinden sonra, Faize Moda Salonu da Bankan otelinde kayak elbiseleriyle bir defile yapıyor. Tam parisli bir davranış! Malum, parisli kadın kışın emprimeleri giyer, yaz modasını ilân eder. Faize de şimdiden Uludağ, Elmadağ modasını açıyor.

Olgunlaşmadaki çamaşır defileleri çok ilgi gördü, defilenin başlıcâ özelliği aktör Kerim Afşarın fransız mankenlerine benzeyen güzel karısı ile şirin kızı Pınarın elele model göstermesiydi. "Esin Afşar, şimdi Hasan Vardar ile evlenip balayım yaşayan Ülkü Dormanın boşluğunu dolduruyor. Enstitüde, Ülkü Vardar mankenliğe veda, etti tabiî, uzun yıllar süren bir aşk hikâyesini mutlu sona vardırmanın sevinciyle yaşıyor. Eski Turizm Bakanı Zekai Dorman ve eşi de kızlarının mürvetini görmekten pek memnunlar.

SOSYAL HAYAT

Kadınlar

Demirci elması"

Sarışın kadın, mikrofonu eline aldı, sağa çevirdi ve sağ tarafta oturan başörtülü hanımlara hitaben:

"— Sel geldi, yorganım yatağını götürdü. Sel geldi, evini, kendi kendine, taşını toprağını sırtında taşıyarak kurduğu evini aldı götürdü. Görmez olaydım!" diye konuştu.

Sağ taraftan büyük bir alkış sesi yükselmişti. Başları örtülü haramlar, Ankaranın son sel felâketine uğrayan İncesulu hanımlar, gözleri yaşlı, Ankara İl Kadın Kolu Başkanı Yurdusev Arığı dinliyorlardı.İl Kadın Kolu Başkanı, heyecanlı bir konuşma yaptıktan sonra, mikrofonu diğer konuşmacılara bıraktı.

Olay, 5 Haziran 1966 kısmı Senato seçimlerinden birkaç gün önce Ankarada, Köprülü salonunda geçti. CHP Ankara İl Kadın Kolu, il çapında bir kapalı salon toplan tısı düzenlemişti. Toplantıda CHP-li kadınlar, memleket gerçeklerini dile getirecekler ve gecekondularda oturan meşakkat içindeki kadınların dertlerini dinliyeceklerdi.

Gecekondulardan gelen bir hanım mikrofona fırladı:

"— Son günlerin en güzel meyvasını, en gözde, alınmaz satılmaz, yenilmez atılmaz meyvasını size takdim ederim. Bu, gecekonduların baş gıdası olan kuru soğandır. Yeni adı, 'Demirel elması" diye konuştu.

İncesulu Fatma hanım şiddetle alkışlanırken, bir yandan da:

"— Alışık değilim... Benim, derdim, bu!. Bu kadar konuşacağım" diyordu.

Saat 14'de başlayan toplantı 18'e kadar sürdü. CHP'li kadınlar memleket sorunlarını bir bir ele aldılar, özellikle memleketi saran gericilik üzerinde durdular, Atatürk kadınlarının karşıkarşıya bulundukları tehlikeleri işaret ederek, devrimlerin türk kadını için ne demek olduğunu bilen bütün kadınları güçbirliğine davet ettiler. Bir konuşmacı:

— Bizim için, 'siz kazanamazsınız. Oylarla hiç bir zaman kazanamadınız' diyorlar ama, unutuyorlar ki, büyük dâvaların, memleket dâvalarının peşinde gidenler, taviz vermeyenler hep yenile yenile kazanmışlar, birçok muharebeleri kaybetmiş, harbin zaferine ulaşımı ardır" dedi ve şiddetle alkışlandı.

Moda

Serinletici bir defile

Lacivert keten tayyörlü genç kadın, mikrofona yaklaştı ve:

"— Sizleri rüzgarda epeyce üşüttüm ama, son üç modelimiz kaldı, defilemizi böylece bitiriyoruz" diye konuştu.

Aynı anda birbiri arkasında yürüyen üç manken -Esin Afşar, Filiz Üstündağ ve Nona, çok nefis uçucu şifon elbiseleriyle Mogan Klübün çimli yollarından inerek, yüzme havuzunun kenarına geldiler ve orada bir kere daha foto muhabirlerinin barajını yardıktan sonra rüzgâra rağmen, büyük bir zevkle defileyi seyreden davetlilere defilenin en son modellerini sindire sindire gösterdiler.

Bunlar pastel renklerde, uçucu panolarla, çiçeklerle süslü, tüy gibi hafif ve zarif yaz gecesi elbiseleriydi ve Sevim Butiğin Mogan Klüpte düzenlediği plaj kıyafetleri arasında abiye elbise olarak bir istisna teşkil ediyorlardı.

Terzi Sevim, sonbahar modellerini hazırlamak üzere Parise gitmeden önce ankaralılara hoş bir sürpriz hazırlamış ve çok modern kıyafetleri, Paris kokan plaj elbiselerini, bikini bluz takımlarını, uçlara doğru hafifçe açılan 1938 yılının pijama tipi 1966 modeli plaj pantalonlarını alışılmamış fiyatlarla sunmuştu. Mesela beyaz jabolu eteği beyaz fırfırlı çok güzel bir dakron elbise 185 liraya, çok parisli opal elbiseler 95-125 liraya satılıyordu. Hafif yaz kumaşlarından, opallerden, ince dakronlardan, şantugtan iddiasız abiye küçük elbiseler, her keseye uygun olarak yapılmıştı.

Plaj kıyafetleri

"Defilenin özelliğini, buna rağmen, nefis plaj kıyafetleri yapıyordu. Kumaş bikiniler üzerine dantel ketenlerden, şeffaf kumaşlardan yapılmış, çok şık kısa ceketler, "plaj bluzlar" denilebilecek yeni bir tip kıyafeti ortaya atmış bulunuyordu. Bu plaj bluzları ile çıplaklıkları biraz örtmek, güneşten biraz korunmak ve bu bahanelerle çok daha şık olmak gerçekten mümkündü. Bunlar, içindeki bikiniyi bütün teferruatiyle gösteren, fakat kadına plajda giyimli bir hal -veren bluzlardı. Çıplak bikiniler yanında çok kapalı pantalon - ceket takımları ise defilenin başka bir özelliğini yapıyordu. Beyaz keten bir pantalon-ceket takımı yeşil ve kırmızı biyelerle süslenmişti. Ceket çıkınca, eş bir sutyenle kıyafet, birden, tamamiyle çıplak bir hal alıyordu.

Ekose poplin ceketlere gelince: bunları hem deniz kenarında pantalonla, hem de şehirde düz bir etekle giyinmek mümkündü. Sevim

Bilenler ve Bilmeyenler

Ahmet Önispir bilmiyor. AP'ye mensup 88 Millet Meclisi üyesinin değişik suçlarla itham edildiklerini ve AP'nin, af kanununu, bunların hesabını vermekten kurtulmak için istediğini bilmiyor. Sırası geldi de bu konuyu kendisi ile konuştum. Hele Dışişleri Bakanının da bu listeye dahil olduğunu ve ne gibi suçlarla itham edildiğini, Meclis zabıtalarında bunların mevcut olduğunu söyleyince büyük bir şaşkınlık geçirdi, sonra güldü, "çocuk mu kandırıyorsun?" der gibi güldü.

Ahmet Önispir, Ceyhanın Mustabeyli köyünden AP'li bir genç. Ama neden AP'ye oy verdiğini bilmiyor. Partiyi futbol takımı tutar gibi tutuyor. Karşı tarafı tutanlara karşı olduğu için tutuyor. Gazete okumuyor. Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderdiği kimselerin orada ne yaptıklarım izlemiyor, bilmiyor, üstelik bunları bilmek zorunda olduğunu da bilmiyor.

Haymanalı Sermet Demirer de bilmiyor, neden AP'li olduğunu. Son ayların hiçbir olayından haberi yok. Kendisi Atatürk çocuğu, Atatürk aleyhinde yazı yazılabileceğine inanmıyor. AP'li bir milletvekilinin böyle bir şeye cüret edebileceğini aklının ucundan geçirmiyor. Haymanalı Sermet Demirer gerici değil, nurcu değil, din sömürücülüğüne de taraftar değil. Ama bu kimselerin rahatlıkla barınabildikleri bir parti için çalışıyor! Fatih Sultan Mehmet İstanbulu atıyla zaptetmiş diye at partisini tuttuğunu söylüyor, göğsüne taktığı at rozeti ile övünüyor. Bu da ona yetiyor.

Yurdun dört bir köşesinde oy kullanan Fatmalara, Ayşelere, Halimelere gelince, bunlar eşleri öyle istedi diye kırata mühür basmışlar. "Başbakan kim?" diye sorunca, Adananın Veysiye köyünden bir Ayşecik bana şu cevabı verdi:

"— Galiba İsmet Paşa... Kendisi AP'li idi..."

Daha da acısı var: Savaştepe kuran kursu hocasının yirmiiki yaşındaki genç eşi, Atatürkü hiç bilmiyor. Kendisine, İzmir dönüşü, motorlu trende tesadüf ettim. Tam yanıma oturdu. Hasta çocuğunu Balıkesire götürüyordu. Dertleştik.

"— Savaştepenin adı neden Savaştepe olmuş, bilir misin?" diye sordum.

Bilmiyordu. Atatürkü de hiç duymamıştı. İstiklâl Savaşı, siyasi partiler diye bir bilgisi yoktu.

Daha, dahası da var. Etliğin sırtında Piyangotepede rastladığım küçük Hasan Hüseyin de Atatürkü bilmiyordu. Halbuki o gün 19 Mayıstı. Esertepeye giderken yolumuzu kaybetmiş, Piyangotepeye sapmıştık. Cin gibi bir oğlan bize yardım etti, taksiye atlayıp bizi Esertepeye kadar götürdü. Yolda konuştuk. İlkokul üçüncü sınıf öğrencisiydi. O gün bayram olduğu için okula gitmemişti. "Ne bayramı?" deyince, cevap veremedi. Atatürkün de türk ulusu için neler yaptığım bilmiyordu.

Ama gerçekleri bilmiyenlerin, hatta Atatürkü bilmiyenlerin kuvvetle bildikleri birşey var: Oy sandığına gitmenin yolunu, zamanında kütüklere yazılmanın yolunu gerçekten biliyorlar ve hiç kaçınmıyorlar.

Şimdi biraz da Ankaranın Kavaklıderesinin Gülözü sokağı sakinlerinden söz etmek istiyorum. Kavaklıderenin bu şirin çıkmaz sokağında oturanlar Atatürkü iyi bilirler, memleket sorunları hakkında içlerinde kitaplar yazabilecekler bile vardır. Hele bir ekonomik, siyasi ve sosyal dertlere şöyle bir dokunun, her birisi, bu konular üzerinde saatlerce nutuk atabilir. Onları dinlerseniz, hayran olursunuz. Öylesine de vatanseverdirler. Ama ne yazık ki, bunlar da oy sandığının yolunu bilmezler! Benim, Kavaklıderenin Gülözü sokağı ile herhangi bir ilişkim var zannedilmesin. O sokağın sayın sakinlerinden bazılarını, yalnızca 5 Haziran günü, tesadüfen bir sandık başında tanıdım. İsimlerini arıyorlardı. Bütün Ankarayı, isimlerini bir yerde bulabilme umudu içinde aramışlardı. Nihayet, son dakikada oy kullanma görevini yerine getirememenin ıstırabı içinde nasıl kıvrandıklarını gördüm. Beraber kütüklere baktık ve bu sokağın tümü ile unutulduğunu öğrendik. Ne yazık ki bu sokakta oturan tek bir kimse, zamanında hakkını aramamış, kütük kontrolü yapmamış, demokrasinin bu yolda kendine verdiği görevi yerine getirememişti.

Bugün büyük şehirlerin merkezlerinde, ihmal yüzünden aynı duruma düşmüş nice vatandaşlar vardır. Bu sırada kayıtlı oldukları halde evlerinde oturan nemelazımcıların lafını etmeye bile değmez. Ama ne yazık ki, oyunu kullanmıyanların büyük çoğunluğunu da bunlar teşkil etmektedir. Demokrasimizin büyük derdi, aydının görevini yapmaması, yan gelip oturması veya çıkarcı olmasıdır. Suçlu, oyunu bilmeden kullanan ve herşeye rağmen vatandaşlık görevini yerine getiren değil, bile bile oyunu kullanmayandır.

Jale CANDAN

Butik, "Pencere" isimli, göğüs altından itibaren üçken şeklinde kesilmiş seksi mayonun yanında, plaj kadının yalnızca gözlerini meydana çıkaran bir peçe-şapka da hazırlanmıştı. Bu peçe- şapka ile bir kadın, kim olduğunu hiç belli etmeden, istediği bikiniyi de pekâla giyinebilirdi. Ama asıl amaç, kaç - göç değil de yüzün yanmasını engellemekti. Manken Nona, bir süre bu boğucu şapka ile dolaşdıktan sonra nihayet onu fırlatıp attı ve Mogan yüzme havuzunun etrafında bikinileri alkışlayan başkent kadınları, bir kere daha, peçeden kurtulmanın mutluluğunu duydular.

Defile güzel başlamış, fakat rüzgar şiddetini artırdıkça, davetlilerin keyfi kaçmaya başlamıştı. Çünkü o gün havuzun açılışı vardı ve pek çok davetli, sıcağı görünce, çok yer tutmayan mayolarını küçülen çantalarına sıkıştırmışlardı. Neticede, suya yalnızca Nonanın uçan şapkası girdi. Bikinili mankenlerin resimlerini çekmek isteyen foto muhabirleri ise, birkaç tehlike atlattıktan sonra ıslanmaktan kurtuldular.

Akses ile

Besteci Necil Kazım Akses, bu yıl Prag Müzik Şenliğine katılan tek türk sanatçısı olmuştur. Aşağıda Pragdan döndükten sonra AKİS yazarıyla yaptığı konuşmayı bulacaksınız.

— Prag Müzik Şenliği, bizim bildiğimize göre her yıl tekrarlanır.

— Evet, geleneği olan sayılı şenliklerden biri. İlk şenlik İkinci Dünya Savaşından sonra yapılmış, o günden bu yana da hiç aksamadan devam etmiş. Tabii her defasında bir parça daha "uluslararası" çehre kazanarak. Başlangıçta sadece Demirperde gerisi sanatçıları gelirdi şenliğe, şimdi dünyanın dört bucağından müzikçi akıyor. Amerikalısı var, fransızı var, almanı var, hatta kırk yılın başında bir türke de rastlıyorsunuz Pragda.

— Mesela siz.

— Hayır, dinleyicilerin sözünü etmiyorum. O yönden mayıs aylarında Babil Kulesine döner zaten Prag. Ben demin, şenliğe eserleriyle, solistleriyle, şefleriyle katılan ulusları saydım. Bizim kırk yılımız dolmadı henüz. 1947 yılında Ulvi Cemal Erkin Prag Şenliğinde kendi senfonisini yönetmişti; o günden sonra bir daha sıra gelmedi Türkiyeye. Ne solistine, ne de bestecisine. Ama nazar boncuğu gibi her yıl bir türk müzikçisini davet ederler festivale. Gelsinler, görsünler, dinlesinler diye.

— Ama işte o kadar. Geçen yıl eleştirici olarak ben gitmiştim. Ne oralı bir eleştiriciyle tanışabildim, ne de bestecileriyle filan görüşebildim. Eğer bizim elçilik ilgi göstermeseydi elimdeki notalarla bandları götürdüğüm gibi geri getirecektim. Ama sabah akşam konsere gidiyordum. En sonunda, tek bir türk müzikçisi yok, tek bir türk eseri çalınmıyor diye iyice bozuldum ve kaçtım Pragdan. Ama şenliği gerçekten mükemmel düzenlemişlerdi.

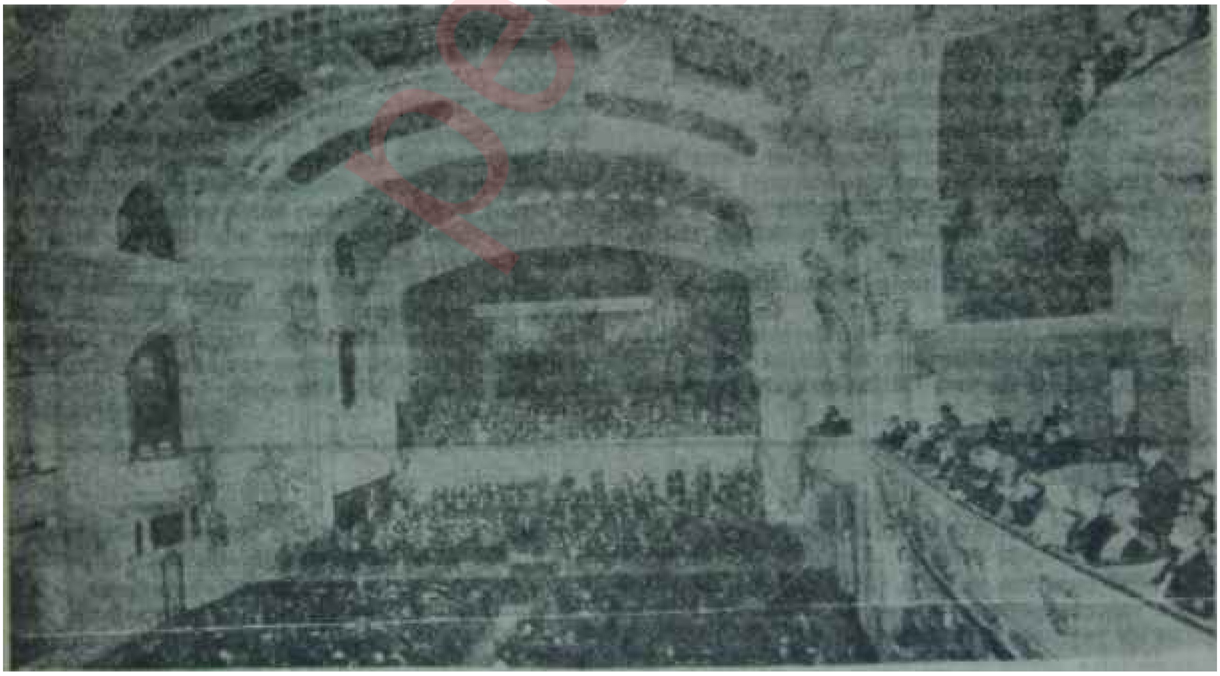
— Bu defa da öyle. Hem şenlik iyi düzenlenmişti, hem bana olağanüstü bir ilgi gösterdiler.

— Benim bildiğime göre bu, sizin Praga ilk gidişiniz değil. Sanıyorum siz, 1930larda iki-üç yıl kadar Pragda kalmış ve orada Suk ile kompozisyona çalışmıştınız, müzik yüksek okulundan diploma almıştınız.

— Evet, 1932 ile 1934 yılları arasındaydı bu. Alois Haba ile de çeyrek ve altıda bir sesler üzerinde çalışmıştım. Benim eski sınıf arkadaşlarımın hemen hepsi önemli mevkilere gelmişler şimdi. Bugün Çekoslovakyalının müzik hayatını elinde tutan bellibaşlı kişilerin hemen hepsi dostum. Meselâ Çek Filarmoni Orkestrasının başında sınıf arkadaşım Karel Ançerl var. Bir başka arkadaşım, Karel Reiner "müzik fondu"nun müdürü, yöneticisi. "Müzik fondu" çok önemli bir teşkilât. Bestecilere siparişler veren, müzikçiler arasında yarışmalar açan bir teşkilât. Sonra hem besteci, hem de konservatuar öğretmeni olan profesör Kabelaç da arkadaşım. Şimdi Kabelaçı bir elektronik müzik stüdyosu kurmakla görevlendirmişler.

— Çekoslovakyada elektronik müzik olduğunu ilk defa sizden duyuyorum.

— Daha yeni kuruyorlar işte.

Smetana Salonunda bir konser
Hamam mı, konser salonu mu?

Konuşma

Faruk GÜVENÇ

Profesör Kabelaç bu iş için Almanyaya ve Fransaya gitmiş, Oradaki elektronik müzik stüdyolarını incelemiş. Yakında bu alanda da köklü adımlar Atılacak Pragda.

Söz bu yeni akımlardan açılmışken size çağdaş çek müziğinde benim en fazla ilgimi çeken şeyi anlatayım: ister soyut, ister serbest atonal, ister dizisel atonal, ister elektronik olsun, dinlediğim hemen bütün eserlerde milli bir nabız atışı vardı. Matematik gibi birşey çıkmıyordu ortaya, hiçbir yere yerleştiremiyeceğiniz, dünyanın üzerinde hiçbir toprağa oturtamayacağınız bir müzik değildi bunlar. Düpedüz çek müziğiydi. İşte Kabelaçın ve ilerici gençlerin çalışmasında beni en çok bu hayran bıraktı.

— Peki ilericileri, illâ ki popüler ezgi yaratma sevdasında olmayan bestecileri aforoz etmiyorlar mı? Yani bir Vakitler Sovyet Rusyada partinin hışmına uğrayan bir Prokofyefin başına gelenler Pragda genç kuşak bestecilerinden birinin de başına gelemez mi?

— Yıllarca önce hocam Suk bana birşey demişti; hâlâ unutamam. Ben çok temalı bir müzik yazarım, demişti; arkadaşım Novak iki temalı yazar, dostum Haba temasız yazar. Ben temasız yazamam ama onların yaptığını kabul ederim, sayarım. Bugün de Pragda softa müzikçiler yok.

— Öyleyse bir yılda epey değişmiş Prag. Geçen festivalde ben oldukça hayal kırıklığına uğramıştım. Çağdaş bestecilerin eserlerinde bugünün ileri akımlarının izine taslamadığım için. Glazunof ite Prokofyef arasında salınan bir müzik; üstelik Prokofyef kadar da ustaca değil. Sonra kırk yılda bir kaliteli bir konser olduğu vakit salon boş kalıyordu. Meselâ Viyanadan gelen bir topluluk Schoenberg'in eserlerini seslendirdi; konserde bir avuç dinleyici ya vardı, ya yoktu.

Peki, devletle sanatçı münasebetini nasıl buldunuz Pragda?

— Devlet, sanatçıları gütmeden, belirli bir yöne doğru itmeden her yapılan işi değerlendiriyor. Besteci eserini tamamlar tamamlamaz notalar yazılıyor, en güzel şekilde basılıyor; gecikmeden orkestralar çalıyor eseri, bu kayıtlardan güzel plaklar yapılıyor. Biliyorsunuz, Supraphon plakları bugün bütün dünyaya yayılmış vaziyette. Eskiden kalitesi o kadar iyi değildi bu plakların ama şimdi en iyi plaklarla boy ölçüşecek gibi. Çekoslovakyada hemen hemen her konserde bir çek bestecisinin eseri çalınır.

— Biliyorum, acaba biz de o günleri görecek miyiz diye düşünüyorsunuz şimdi. Vakıa eskisi gibi sırt çevirmiş, değil Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası türk bestecilerine ama insan bütün solistlerden daha fazla ilgi bekliyor. Geçenlerde ben birine bu konuda sitem ettim de "zaten kaç eserleri var bizimkilerin" dedi.

— Olanları çalsınlar, biz seviniriz. Bu iş herşeyden önce bir "arz-talep" meselesidir. Neyse, biz konumuzdan çıkmayalım. Prag Festivalinin amacı aslında uluslararası bir çerçeve içinde dünyanın dört bucağından gelen sanatçılara, dinleyicilere çek müziğini, çek yorumcularını tanıtmak.

— peki bu kadar dostunuz olduğuna göre Pragda, ilerisi için faydalı bazı temaslarda bulunabildiniz mi?

— Umuyorum. Çeşitli toplantılarda yetkili çek müzikçileriyle biraraya geldik. Kendilerine anlatmak istediğim şey çok basitti. Dostluk, kültür münasebeti karşılıklı olur, dedim. Biz Türkiyede çek bestecilerinin eserlerine tasavvur edilemiyecek kadar çok yer veririz. Dvorak, Smetana ve hatta Janacek memleketimde en popüler bestecilerin arasında sayılır. Buna karşı siz ne yaptınız; tek türk bestecisinin eserini konser programlarınıza aldınız mı? Sonra bu seçkin müzikçi topluluğuna benim Balladumla Ulvi Cemal Erkinin keman konçertosunun bandlarını dinlettim. Ulvinin konçertosunu Suna Kan çalıyordu. Hem eserleri beğendiler, hem de Suna Kana bayıldılar. Ayrıca Prag Radyosu da bu bandların birer kopyasını çıkardı. Cumhuriyet Bayramında bir saatlik bir türk müziği programı hazırlayacaklar ve bu eserleri yayınlayacaklar. Aynı bandların bir kopyasını da müzik fondu arşivlerine aldı. Bu temasların meyvesini önümüzdeki yâ toplayacağımızı sanıyorum.

Ayrıca oradaki Büyük Elçimiz İsmail Erez de yok sanatsever bir insan. Elçilikte büyük bir ziyafet verdi ve Çekoslovakyanın kalburüstü bütün müzikçilerini biraraya topladı. O toplantıda da kültür konuları üzerinde etraflıca konuştuk. Sanat mübadelesi konusunda uygun bir zemin hazırlayabildiğimi sanıyorum. Son olarak bir de müjde vereyim: Çek Filarmoni Orkestrası gelecek mevsimin başında İstanbul ve Ankarada konserler verecek. Üç konser İstanbulda, iki konser de Ankarada. Hepsini Karel Ançerl yönetecek.

— Peki, dinleyici olarak sizi Festivalde hangi olaylar etkiledi?

— Artur Rubinstein'dan Brahms'ın ikinci piyano konçertosunu dinledim. Bugün Rubinstein tam seksen yaşında. Tabii harikulade çaldı; ama insan seksen yaşındaki bir adamı bu kadar sıkıntıya sokar mı?

Festivalde kompozisyon olarak en çok Kabelaçın orkestra için *9* minyatürünü beğendim. Eserin ilk çalmışıydı. Bir de beğenmediğim eseri söyliyeyim: Milhaud'nun onuncu senfonisi. Prag Festivali için yazmış. Hep aynı şeyleri söylüyor ve bir söylüyor, bir süre sonra Milhaud'nun o kolaylığından sıkılıveriyorsunuz. Sözün kısası, tadı tuzu yoktu bu senfoninin.

— Ben Pragın konser salonlarını beğenmemiştim. Seslerin fazla yankılandığı gürültülü salonlar.

— Evet, öyle. Hepsi eski binalar. Ama Pragda ki konser salonlarını, Pragda konser verilebilecek yerleri iki elin on parmağıyla sayamazsınız. Simdi yeni ve modern Ur konser salonu daha yapacaklarmış. İster beğen, ister beğenme; koca İstanbul şehrinin tek bir konser salonu olmadığım düşününce insan Pragın kötü salonlarını bile kıskanıyor.

TİYATRO

Ankara

Sanat Ödülleri

Bilindiği gibi, Sanatsevenler Kulübü, her mevsim sonunda, tiyatro alanında yılın Ankaradaki en başarılı sanatçılarını seçmekte ve bunlara ödüller vermektedir. Bu maksatla Metin And, Sunullah Arısoy, Lûtfi Ay, Salâh Birsel, Munis Faik Ozansoy, Atillâ Sav, İrfan Şahinbaştan meydana gelen Seçiciler Kurulu geçen hafta sonunda toplanmış ve 1965-66 mevsiminin en başarılı oyun yazan ile erkek ve kadın oyuncusunu, rejisör ve dekoratörünü seçmiştir.

Bu konuda verilen bilgiye göre, geçen mevsimin Ankarada en başarılı oyun yazarı olarak Yeni Sahnede uzun süre oynanmış olan "Kahvede Şenlik Var" adlı oyunu ile Sabahattin Kudret Aksal en çok oy alan yazar olmuştur. Kurul, birincilik ödülünü Aksala vermekle beraber, "Ayakta Durmak İstiyorum" adlı oyunu ile Tarık Buğranın "Bal Sineği" adlı oyunu ile de Aydın Anün değerlendirilmesine karar vermiştir.

En iyi erkek oyuncu ödülü, oybirliğiyle, "Bir Delinin Hatıra Defteri"ndeki büyük başarısından ötürü Genco Erkala verilmiştir. Kurul ayrıca Kerim Afşarı "Kahvede Şenlik Var", Ergun Uçucuyu "İstanbul Efendisi", Rânâ Cabbarı da "Saf Adam ve Kundakçılar"daki, başardı oyunlarından ötürü değerlendirmiştir.

. Jüri, geçen mevsim Ankarada birincilik ödülünü alacak derecede üstün başarı göstermiş kadın sanaçı bulamamış, ancak gençler arasından Zeliha Siyavuşoğluyu "Uçurtmanın Zinciri", Tülây Artuku "Yatık Emine", Semâ Aybarsı da "Yedi Balkonlu Ev"deki başardı oyunlarından ötürü değerlendirmeyi uygun bulmuştur.

Ankarada geçen yılın en başardı reji Ödülü "Köşebaşı" ve "İstanbul Efendisi" rejileriyle Mahir Canovava verilmiş, Asaf Çiyiltepenin "Arturo - Ui'nin Yükselişi", Melek Öktenin "Kahvede Senlik Var", Raik Almaçıkın da "Ayakta Durmak İstiyorum" rejileriyle değerlendirilmeleri kararlaştırılmıştır.

Nihayet mevsimin en başarılı dekoratörü olarak, "Köşebaşı", "İstanbul Efendisi" ve "Çatallı Köy" dekorlariyle Turgut' Zaim seçilmiştir.

Oyun : "Kırmızı Fenerler"; müzikli oyun, 3 perde.
Yazan : A. Galanos.
Çeviren: N. Hatko.
Tiyatro : İstanbul Halk Tiyatrosu (Ulus Sinemasında).
Sahneye koyan : Avni Dilligil.
Müziği uygulayan : Rupen.

Oynayanlar : Belkıs Fırat Dilligil (Gina), Ayla Müsabaalı (Mana), Esmeray Saltık (Marina), Sadettin Selcen (Andre), Turan Tümer (Angelo), Avni Dilligil (Kaptan Antonio), Birgül Yiğit (Nancy), Saadet Eliaçık (Nonna), Emire Erhan (Katherina), Nezihe Tuncay (Giovanni), Kemal İskender (İhtiyar Adam) v.s.

Konu : Yunanlı yazar A. Galanos, Ertuğrul Muhsinin Hans Müller"den adapte ettiği "Renkli Fener"den kırk yıl sonra, hemen hemen aynı temayı yeni bir biçim içinde sunuyor: Vaka, gene bir genelevde, burada "çalışan" kızlarla onları çeşitli yollardan istismar edenler ve -ortam ne kadar elverişsiz olursa olsun- gerçekten sevenlerle sevilenler arasında geçiyor. Şu farkla ki, "Renkli Fener"in Necmiyesi gibi, bu çevreden kurtarıldığı halde, yitirilmiş olan "kadınlık" ve "analık" duygularının sorumluluğunu topluma yükleyen didaktik tiradlarıyla oyunu modası geçmiş bir "içtimai facia" haline getiren kahramanlar yerine "Kırmızı Fcnerler"de, ayrı ayrı problemleri ve kişilikleri olan karakterlerle, yorumu tamamiyle seyirciye bırakılmış realist hayat sahneleri verilmiş, bunun yanısıra Maria ile Kaptan, Marina ile vefasız sevgilisi, yaşlı hizmetçi ile ihtiyar adam arasındaki ilişkilerle 'de, müzikli her oyunun kaçmamryacağı, duygulu tablolarla yetinilmiştir.

Beğendiğim : Yeni bir şey getirmemek ve söylememekle beraber yazarın, renkli, canlı bir akış içinde, geniş halk topluluklarına "indirecte" yoldan faydalı olabilecek bir hayât dersi sunmuş olması. Avni Dilligilin, güzel realize edilmiş "simültane" bir dekor içinde, oldukça kalabalık kişili bir oyunu, rahat, akıcı bir icraya kavuşturan ölçülü sahne düzeni. Kaptan Antonlo'ya kazandırdığı sevimli yüz - ve tatlı ses. Gina'da Belki s Fıratın, Maria'da Avla Müsabaalının, Marina'da Esmeray Saltıkm, Andre'de Sadettin Selcenin, Angelo'da Turan Tümerin, Nancy'de Birgül Yiğitin ve yaşlı aşıklarda Saadet Eliaçık ile Kemal İskenderin canlı ve inandırıcı oyunları.

Beğenemediğim: İkinci perdede müziğe hiç yer verilmemiş olması.!.

Sonuç : Topluluk halinde, büyük rolleri kadar küçük rolleri de özenle, başarıyla oynanan ve ilgiyle izlenen bir-halk müzikali.

Naciye FEVZİ

Avni Dilligilin Halk Tiyatrosunda "Kırmızı Fenerler"
Anlayana sivrisinek saz..

S İ N E M A

Festivaller

Yüzkarası bir festival

Antalya Film Festivalinin geçen yılki utanç verici mizanseni bu yıl bir kere daha tekrarlandı. Mizansende hiç eksik yok, belki de fazlalık vardı. 29 Mayıs gündüzün Saray Sinemasında "Sürtük" filminin gösterilmesiyle sakin bir hava içinde başlıyan festival, aynı gece Halit Refiğin "Haremde Dört Kadın"ı gösterilirken çığrından çıktı, daha doğrusu, beklenen kılığına büründü: Yaşları 15-20 arasındaki 50-60 kadar İmam - Hatip Okulu öğrencisiyle Antalya Milliyetçiler Derneği üyesi, "600 yıllık tarihimizle alay ediliyor" gerekçesiyle -doğrusu, tarihimizi de pek iyi bilirler! kazan kaldırdılar. Perdedeki dört karılı paşanın yerilmesi İmam - Hatiplilerin hoşuna gitmemişti. Salon bir anda karıştı. "Milliyetçi - mukaddesatçı" gençlerden bir grup, makine dairesini basıp filmi yakmak için yukarıya hamle ederken, sinemaya polis ve jandarmalar yetişti. Bağrışmalar, tartışmalar, çekişmelerden, yatıştırıcı konuşmalardan sonra öfkeli topluluk sinemadan çıkarılıp filmin gösterilişine devam edildi. Jürinin başkanı ve Avrupa Sinemacılar Birliği başkam olan Jules Geuger, olan bitenlerden bir şey anlamadığı, daha doğrusu bunun, yabancı festivallerde seyircilerin sanat yönünden giriştikleri protestolardan biri olduğunu sanarak, saf saf, "festivallerde olur böyle şeyler" diyordu,

Zorbalı festival

Gerçekte olay, geçen yıl olduğu gibi tam bir tertipti ve yalnız "Haremde Dört Kadın"ın protesto edilmesiyle kalmadı. "Milliyetçi - mukaddesatçı" gençlik festival için önceden hazırlanmış, ellerine protesto edilecek, filmlerin listesi verilmişti. "Haremde Dört Kadın"m gösterilişi sırasındaki olaylar üzerine salondan çıkarılırken "Yarın 'Muradın Türküsü' var, siz asıl festivali o vakit göreceksiniz" diye bağırmaktaydılar.

Nitekim "Muradın Türküsü" de aynı hava içinde gösterilmeğe başlandı. Ancak bir gün önceki olaydan ders alan ilgililer, sinemanın gerek içinde, gerekse dışında çok sıkı güvenlik tedbirleri aldıklarından, bu defaki hareket sadece bir - iki ıslık ve yuhalamadan ibaret kaldı. Festival tam bir sıkıyönetim havası içinde geçmeğe başlamıştı. Kendilerine "Milliyetçi Antalya Gençliği" ünvanını yakıştıranlar, festivalin ikinci günü bildiri yayınlayıp dağıtmakla yetinmek zorunda kaldılar. Bildiri, çirkin tertibi bütün açıklığıyla ortaya koymaktaydı: "Milliyetçi - mukaddesatçı" gençler, Antalya Film Festivalini "solcuların pilot bölgesi haline gelmekten" kurtaracaklardı! Festivale katılan filmlerden beş tanesini -yani bütün festival filmlerinin yarısı!- "kara liste'ye alınmıştı. Bunlar "Haremde Dört Kadın", "Toprağın Kanı", "Muradın Türküsü", "Ben Öldükçe Yaşarım" ve "İsyancılar"-dı. "Milliyetçi mukadesatçı" gençlik bu filmlerin ödü) kazanmalarına -"neye mal olursa olsun"- engel olacaktı! Bildiri, hukuk devletinde görülmedik bir zorbalık ilânı niteliğindeydi. Nitekim Savcılık harekete geçerek bildiriyi toplattı ve soruşturma açtı. AP Antalya İl Gençlik Teşkilâtı ise sıcağı sıcağına yayımladığı bir başka bildiriyle, olayı çıkaranlardan yana olduğunu açıklıyordu.

Tertipler dizisi

Alayın bir tertip olduğu su götürmez bir şekilde ortadaydı: Festivalin ilk günü olaylara yol açan "kara liste" filmlerinden "Haremde Dört Kadın", iki ay kadar önce Antalyada iki hafta gösterilmiş, en ıtlak bir olaya yol açmamıştı - anlasılan, "milliyetçi - mukaddesatçı" gençlik o vakit uykudaydı -, ama

festivale katılınca nedense iş değişiyordu. Öte yandan, **"kara** liste"ye alındığı bildirilen, türk sinemasını temsil edemiyccek "solcu" eserler damgası vurulan filmler arasında Antalyada hiç gösterilmemiş, hattâ piyasaya yeni çıkmış filmler de vardı. "Antalyalı milliyetçi gençlik", görmediği bu filmler hakkında **neye** dayanarak hüküm veriyordu, orası ayrı bir meseleydi! Nitekim bu acayiplik ilgililerin de dikkatinden kaçmadı. Bunlar, "bazı yapımcıların, festivali kendi istedikleri yöne çevirmek için, bazı kimselerin duygularını istismar ettiklerini, onları maşa gibi kullandıklarını" söylediler.

Tertipler, daha **sonraki** olaylarla da şuradan buradan patlak vermeye başladı. Geçen yılki olayların kahramanlarından olan, bildiriler, kulis faaliyetleri, basın toplantılarıyla, değil festivalin, mevsimin en kötü filmlerinden olan kendi eserinin birinci seçilmesini sağlıyan, bu yıl festival tertip komitesinde olduğu halde iki filmi ilk seçmede kazanmadığı için ilk seçmelerin "tarafsız" olduğu kanısına yol açan yapımcı - yöntmen Turgut Demirağ, ancak festivalin başlıyacağı gün Antalyada jüri üyesi olarak ortaya çıkıverdi. "Muradın Türküsü" olayından sonra geceyarısı Konyaaltı gazinosunda bir yapımcı ile Demirağ ve birkaç jüri üyesi, "şike" iddiası yüzünden boğaz boğaza geldiler. Yine geçen yılki olayların kahramanlarından ve o zamanki jürinin başkanı **olan** Dr. Burhanettin Onat bu yıl da Antalyayı jüride temsil ediyordu!

Bu iş böyle yürümez!

Aslında 21 üyeli olan jüri, 3 Haziran günü üçte bir eksiğiyle 14 kişi olarak böyle bir hava içinde toplandı ve "ne şiş yansın ne kebap" deyimine uygun düşen kararlarını aynı gün açıkladı: Haldun Dormenin "Bozuk Düzen "i birinci, Atıf Yılmazın iki filmi -"Toprağın Kanı" ile "Muradın Türküsü"- ikinci ve üçüncü seçilmişlerdi. Yönetmen Memduh Ün "Namusum İçin" filmiyle en iyi yönetmen ödülünü kazanmıştı. En iyi senaryo ödülü "Bozuk Düzen"in senaryocuları **Haldun** Dormen ile Erol Keskine veriliyordu.Adapte senaryoya en iyi senaryo ödülü vermek jürinin yepyeni buluşu olsa gerek. Nedim Otyam, "İsyancılar" filmindeki bestesiyle en iyi müzik ödülü alıyordu. "Son Kuşlar" ve "Sürtük"teki oyunu için Selma Güneri en iyi kadın oyuncu "Sürtük"teki **oyunu** için Ekrem Bora en iyi erkek oyuncu seçilmişlerdi. Müşfik Kenter "Bozuk Düzen"deki rolüyle en iyi erkek karakter oyuncusu, Yıldız **Kenter** de "İsyancılar"daki rolüyle en iyi kadın karakter oyuncusu ödüllerini kazanmışlardı.

Antalya Film Festivali bu ada layık bir tüzüğe kavuşmadıkça, "Türk Film Prodüktörleri Cemiyeti"nin sultasından kurtarılamadıkça, tertipçilerin ellerinin uzanamıyacağı şekle sokulmadıkça, hiç bir vakit bir film festivali niteliği kazanamıyacak, yüzkarası bir festival sıfatını taşımağa devam edecektir.

Bütün ağrılara karşı...
BOYUN TUTULMASI
BAŞ AĞRISI
DİŞ AĞRISI
LUMBAGO
SİYATİK
ROMATİZMA
ADALE AĞRISI
GRİPİN
KINİNLİ GRİPİN
Fazla yorgunluktan ve soğuk algınlığından ileri gelen ağrılara karşı GRİPİN faydalıdır. GRİPİN, baş, diş, sinir, lumbago ve romatizma ağrılarını teskin eder. GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir.
GRİPİN